

TDK-dolgozat

2021.

Lehoczki-Krsjak László
Pénzügyi és Számviteli Kar

**MAGYARORSZÁGI RÉGIÓK FEJLETTSÉGI KÜLÖNBSÉGEI A
TURISZTIKA TERÉN**

**DEVELOPEMENT DIFFERENCES BETWEEN HUNGARIAN
REGIONS IN THE FIELD OF TOURISM**

Dr. Engelberth István

Kézirat lezárásának dátuma: 2021.11.08.

Tartalomjegyzék

Ábrajegyzék

1. számú ábra: Magyarország régiói, 2019. január 1.
2. számú ábra: Magyarország turisztikai térségei
3. számú ábra: Kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíj árbevétele (1000 Ft)
4. számú ábra: Kereskedelmi szálláshelyek vendéglátásból származó bruttó szállásdíj árbevétele (1000 Ft)
5. számú ábra: Kereskedelmi szálláshelyek egyéb szolgáltatásokból és reggeliből származó árbevételeinek százalékos részesedése régióként 2010-ben
6. számú ábra: Egy vendégre jutó bruttó szállásdíj (Ft)
7. számú ábra: Egy szoba átlagára az egyes években (Ft)
8. számú ábra: Egy szoba átlagára régióként 2019-ben (Ft)
9. számú ábra: 2010-2019 közötti átlagos emelkedés százalékban
10. számú ábra: 2010 június kereskedelmi szálláshely egységek száma (db) számú ábra:
11. számú ábra: 2010 július kereskedelmi szálláshelyek eloszlása számú ábra:
12. számú ábra: 2019 június kereskedelmi szálláshely egységek száma (db) számú ábra:
13. számú ábra: 2019 július kereskedelmi szálláshelyek eloszlása
14. számú ábra: Szobakapacitás-kihasználtság (%)
15. számú ábra: Férőhelykapacitás kihasználtság (%)
16. számú ábra: Szálláshelyek átlagos kihasználtsága (%)
17. számú ábra: Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek száma (db)
18. számú ábra: Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek száma (db) havi
19. számú ábra: Elfogadott Széchenyi Pihenő Kártya felhasznált összege (1000 Ft)
20. számú ábra: Elfogadott Széchenyi Pihenő Kártya felhasznált összege (1000 Ft) havi
21. számú ábra: Elfogadott Széchenyi Pihenő Kártya értéke (1000 Ft) 2019-ben és 2020-ban
22. számú ábra: Kereskedelmi szálláshelyek belföldi bruttó szállásdíj árbevétele (1000 Ft)
23. számú ábra: Egy vendégre jutó bruttó szállásdíj (Ft)
24. számú ábra: Egy vendégéjszakára jutó bruttó szállásdíj (Ft)
25. számú ábra: Külföldi és belföldi vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken (fő)

1. Bevezető fejezet

Magyarországon jelentős regionális különbségeket fedezhetünk fel, és igaz ez a gazdaság és a társadalom legtöbb területén. Jelentős különbségek találhatók például az egy főre jutó GDP-t tekintve, az átlagéletkor eloszlásában, az infrastrukturális mutatók területén, de ezzel találkozunk akkor is, ha a turisztikai adatokat vizsgáljuk. Dolgozatomban ezekkel foglalkozom részletesen.

A turisztika egy jelentős és fejlődésben lévő ágazat jelenleg, mely évek, sőt évtizedek óta tart. Igaz ez a globális gazdaságra és Magyarországra vonatkozóan is. Közkedvelt turisztikai területeink szezonról és aktualitástól függően folyamatosan népszerűek, amennyiben lehetőség nyílik látogatni ezeket. Az ágazat folyamatos bővülése jelentős fejlődést hozott Magyarországon számos területén. Az idegenforgalmi ágazat fejlődése, ezzel együtt a kiépülő turisztikai infrastruktúra (szállodák, strandok, szórakozóhelyek, szabadidőparkok stb.) számos más szektorra pozitív hatással bír. Például új munkahelyeket hozott létre az érintett régiókban, ezáltal emelkedett a térségek jövedelemtermelő képessége, de emelkedett a közeli ingatlanok iránti kereslet is.

Az előbb felsorolt különbségek jelentős változásokat hoznak területenként, melynek számos következményével kell számolnunk, például új munkahelyek létrejöttével, a térségek jövedelemtermelő képességének a javulásával, vagy a közeli ingatlanok iránti kereslet emelkedésével. Ugyanakkor az eltérő adottságú térségekben számolni kell a regionális átlagjövedelem jelentős különbségeivel, az egyes régiók fejlődésének nagy mértékű eltéréseivel, továbbá a munkalehetőségek miatti belső migrációval.

A dolgozat célja, hogy feltárja milyen különbségek vannak a turizmus területén hazánkban a tervezési-statisztikai régiókat (NUTS-2) tekintve. Milyen folyamatok játszódtak le az elmúlt években az idegenforgalom területén a vizsgált régiókban? Célom, a megvizsgált eltérések elemzése, meghatározása, okainak feltárása, valamint következményeinek vizsgálata a turisztika területén. Továbbá a fejlesztések és lehetőségek felkutatása, feltárása.

A NUTS-2 szintű régiók vizsgálatát indokolja, hogy az EU-ban és Magyarországon jelentősek a regionális különbségek. A dolgozat igyekszik feltárni azt, hogy ebben milyen szerepe van a

turisztikai ágazatnak. A NUTS-2 régiók az Európai Unió fejlesztéspolitikájának fontos pillérei. Tervezés-statisztikai-fejlesztési régiók.

A dolgozatban a 2010 utáni egy évtized folyamatait igyekszem bemutatni. 2010 után – a 2008-2009-es válság elmúltával – a magyar gazdaság egy többnyire egyenletes fejlődési pályán haladt, amelynek fontos része volt az idegenforgalmi ágazat fejlődése. Ebben az időszakban az állami gazdaságpolitika is jelentős, stratégiai ágazatnak tekintette a szektor fejlesztését. A munkám végén kitérek a pandémia hatásaira is elsősorban abból a megközelítésből, hogy milyen regionális eltérések jelentkeztek a világjárvány következményeként.

Főbb kérdései a dolgozatnak:

-Milyen jelentősége van az egyes szegmensek régióként tapasztalható eltéréseinek a turisztika területén?

- Mekkora különbséget jelent ez számokban?

- Milyen lehetőségek vannak a turisztikát érintő szegmensek fejlesztésére?

- Milyen fejlesztési lehetőségek vannak az egyes projekteken keresztül?

- Milyen turisztikai mutatókkal bírnak azok a régiók a többi régióhoz képest, amelyekben nem található jelentős turisztikai övezet?

- A szálláshelyek kapacitása és a vendéglátóhelyek száma folyamatosan növekszik?

- A munkáltatók támogatásával a Szép-kártya költségek és a Széchenyi Pihenő Kártya felhasználása folyamatos növekedési tendenciát mutat?

- Egyes területeken jelenleg is hatalmas növekedési potenciál rejlik a turisztika fejlesztésében?

Kutatásaim során a következő hipotézisek megválaszolására kerestem a választ.

H1: - A magyar turizmus fejlődése a statisztikai mutatókat tekintve az elmúlt 10 évben töretlen volt.

H2: Minden egyes régióban jelentős turisztikai fejlődés ment végbe az elmúlt tíz évben.

H3: Budapest és Pest megye az, amely hazánkban a legjelentősebb idegenforgalmi súllyal bír.

H4: Az egyes régiók idegenforgalmát döntően meghatározza az idegenforgalmi infrastruktúra.

H5: Az egyes régiók turisztika szempontjából fontos infrastruktúrája jelentősen eltérő fejlettségi szinten van.

A dolgozat első része... Először a bevezető fejezet kerül bemutatásra, melyben szerepelnek a dolgozat problémafelvetései, kérdései és hipotézisei. A második fejezetben pedig röviden ismertetem a turizmus helyzetét Magyarországon. A harmadik fejezetben a kereskedelmi szálláshelyek árbevétele kerül bemutatásra, mind az árbevétel kategóriái, mind régiós lebontásban. A negyedik fejezetben ismertetni fogom a kereskedelmi szálláshelyek kapacitását és kapacitás-kihasználtságát általánosan, illetve az egyes régiókban. Az ötödik fejezetben pedig a Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek számát, illetve az elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyákról felhasznált összegeket általánosan, illetve régiós felbontásban. Hatodik fejezetben pedig a gyógyszállók mutatóira fogok kitérni, mely szintén lényeges eleme a magyarországi turizmusnak. A hetedik fejezetben összefoglalom kutatásom eredményeit, illetve a hipotéziseim megerősítéseit és cáfolatait. Végül pedig az irodalomjegyzék, a mellékletek, majd az ábra- és képjegyzék zárja munkámat.

Kutatásom során leginkább kvantitatív kutatási módszert alkalmaztam, mert az elemzésre kerülő adatok számokban mérhetők. Egyes elemzések, definíciók kvalitatív kutatásból származnak. A legfontosabb adatbázis számomra a Központi Statisztikai Hivatal oldalai voltak <https://www.ksh.hu/>

A vizsgált adatok elsősorban kereskedelmi szálláshelyek árbevétele mind az árbevétel kategóriái, mind régiós lebontásban; a kereskedelmi szálláshelyek kapacitását és kapacitás-kihasználtságát általánosan, illetve az egyes régiókban; a Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek számát, illetve az elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyákról felhasznált összegeket általánosan, illetve régiós felbontásban, továbbá a gyógyszállók mutatói is elemzésre kerülnek. Ezek azok a releváns mutatók, melyek rendelkezésre állnak és melyek segítségével jól feltárható a régiók idegenforgalmának jellemzői.

Továbbá a legfontosabb tudományos cikkek:

Először is hasznos forrásként szolgált a Magyar Turisztikai Ügynökség 2019-ben megjelent cikke, „A turizmus eredményei Magyarországon” címmel. Ez betekintést ad a 2018-as évre vonatkozó turisztikai adatokhoz, melyekből jelen dolgozatban több is elemzésre kerül. Jelen dolgozat elkészítésében hasznos információkkal szolgáltak a cikkben elemzésre kerülő adatok. Másodszor pedig az ado.hu 2019. február 26-ai cikke is segítette a kutatást, melyben kiderültek az ebben az évben tapasztalható elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyák értékének az előző évhez képest kiemelkedő emelkedésének okai.

Továbbá szintén említést érdemel a Termál Online 2020 februári cikke, melyben bemutatja Magyarország gyógyszállóit. Segítségével beazonosítható a gyógyszállók régiós elhelyezkedése.

Turizmus helyzete Magyarországon

A turizmus jelentős mértékben járul hozzá Magyarországon a gazdaság élénkítéséhez és a munkahelyteremtéshez, ezért kiemelkedő gazdasági jelentőséggel bír. A KSH szatellit számla adatai szerint a turizmus gazdasághoz való közvetlen hozzájárulása a GDP 6,8%-a, a közvetett hatásokat is magába foglaló hozzájárulás pedig a GDP 10,7%-a 2018-ban. A turisztikai ágazatokban betöltött állások száma 428 ezer fő, a munkahelyek 10,0%-át a turizmus generálta közvetlenül, a közvetlen és közvetett hatásokat összesítve pedig a nemzetgazdasági foglalkoztatottság 13,2%-át adta a turizmus 2018-ban. Az elmúlt években szinte folyamatos emelkedés figyelhető meg, kivéve a koronavírus (COVID 19) pandémia által érintett időszakot (mtu.gov.hu, 2018).

A 2018-as év során a kereskedelmi szálláshelyet igénybe vevő vendégek száma 12,5 millió fő, az általuk eltöltött vendégéjszakák száma 30,9 millió éjszaka volt. A 2018-ban regisztrált vendégéjszakák száma a 2010-ben mért adatokhoz képest összesen 58,1%-kal emelkedett, ami a belföldi 57,0%-os és a külföldi 59,2%-os növekedésnek köszönhető. 2018-ban a kereskedelmi szálláshelyek bruttó szállásdíjbevételei 300,9 milliárd forintot tettek ki. A szállásdíjbevételek mellett 2018-ban a kereskedelmi szálláshelyek bruttó 121,0 milliárd forint vendéglátásból és további 88,3 milliárd forint egyéb szolgáltatásból származó bevételt realizáltak. Így a kereskedelmi szálláshelyeken összesen több mint 510,2 milliárd forint bruttó bevétel keletkezett (mtu.gov.hu, 2018).

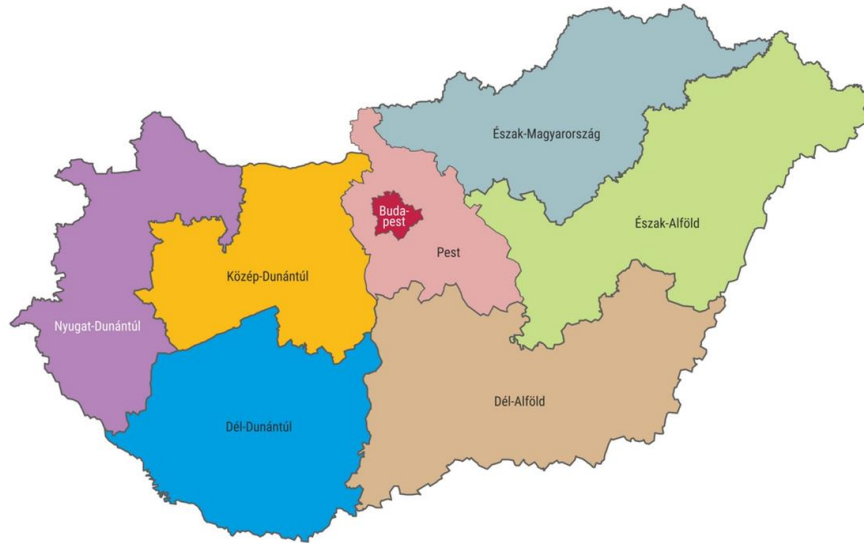
Ami a külföldi turistákat illeti: Magyarország tíz legfontosabb turistákat küldő partnerállama jellemzően Németország, az Egyesült Királyság, Csehország, Ausztria, az Amerikai Egyesült Államok, Lengyelország, Olaszország, Oroszország, Románia, Szlovákia, Spanyolország, Izrael, Franciaország, Kína és Hollandia. Ám számos más országból is jelentős számú turista érkezik hazánkba (mtu.gov.hu, 2021).

Magyarországot jelenleg – 2021-ben – nyolc régióra bontjuk, melyek a Dél-Alföld, Észak-Alföld, Észak-Magyarország, Budapest, Pest megye, Közép-Dunántúl, Dél-Dunántúl és a Nyugat-Dunántúl. Mindegyik régió különböző mértékben érintett a turisztikában, illetve a hozzá kapcsolódó infrastruktúrában. Jelen dolgozat ezek összefüggéseire külön kitér.

Továbbá tizenegy kiemelt turisztikai térséget tartanak nyilván, melyek szorosan kapcsolódnak a felsorolt régiókhoz. Tervezési-statisztikai-fejlesztési szempontjából, az EU direktíváknak megfelelően, és a közös európai statisztikai adatgyűjtésnek megfelelően a NUTS-2 régiók szerint osztjuk fel Magyarországot, ezért fontos ezek figyelembevétele is. A turisztikai térségekhez tartozik a Balatoni turisztikai térség, a Budapest környéke turisztikai térség, a Bük-Sárvár turisztikai térség, a Debrecen és térsége turisztikai térség, a Győr-Pannonhalma turisztikai térség, a Gyula és térsége turisztikai térség, a Mátra-Bükk turisztikai térség, a Pécs-Villány turisztikai térség, a Sopron-Fertő turisztikai térség, a Szeged és térsége turisztikai térség és a Tokaj és Nyíregyháza turisztikai térség (mtu.gov.hu, 2020).

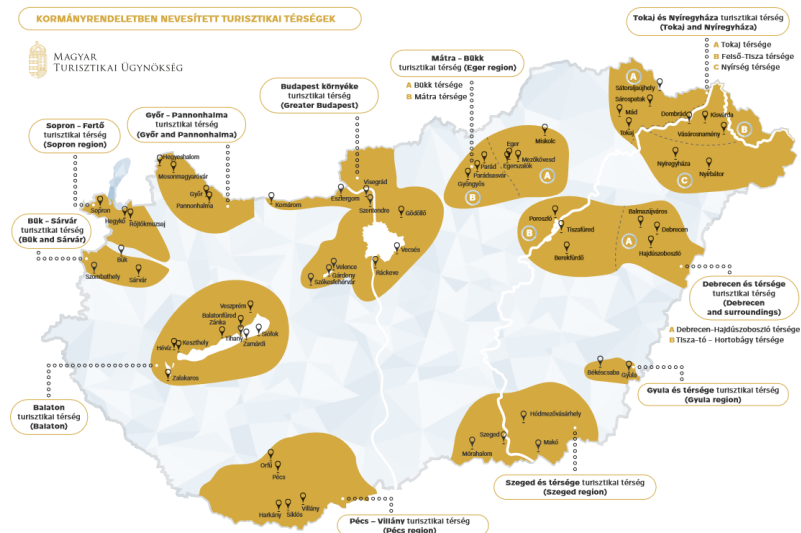
1. számú ábra: Magyarország régiói, 2019. január 1.

MAGYARORSZÁG RÉGIÓI, 2019. JANUÁR 1.

ksh.hu, 2019. Magyarország régiói, 2019. január 1. Elérhető:
https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_regiok,

2. számú ábra: Magyarország turisztikai térségei
Magyarország turisztikai térségei

mtu.gov.hu, 2020. Kormányrendeletben nevesített turisztikai térségek. Elérhető:
<https://mtu.gov.hu/documents/prod/TERKEP-ARANY-JO-1008.pdf>

Kereskedelmi szálláshelyek árbevétele

A kereskedelmi szálláshelyek árbevétele az egyik legfontosabb mérőszám, mellyel a turizmus működését értékelni tudjuk. Több kategóriára osztjuk, elkülönítve a különböző szolgáltatásokból származó árbevételt is. Ebből is a legfontosabb a kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíj árbevétele. Ez tartalmazza a vendégeknek szállásdíjként leszámlázott (általános forgalmi adót tartalmazó) bevételt reggeli és egyéb szolgáltatások nélkül. Kempingek esetében a területhasználati és a személyenkénti szállásdíjat is tartalmazza. Vegyes üzemelésű szálláshelyek esetében csak a kereskedelmi szálláshelyi forgalomból származó árbevételt tartalmazza (ksh.hu, 2021). Ezen belül megkülönböztetünk belföldi és külföldi bruttó szállásdíj árbevételt is. Ez tartalmazza a belföldi vagy külföldi vendégeknek szállásdíjként leszámlázott (általános forgalmi adót tartalmazó) bevétel reggeli és egyéb szolgáltatás nélkül (ksh.hu, 2021).

A KSH megkülönbözteti továbbá a kereskedelmi szálláshelyek vendéglátásból származó bruttó árbevételét, mely nem más, mint a szálláshelyek üzemeltetésében lévő vendéglátó egységek fogyasztói árakból eredő árbevétele, függetlenül attól, hogy a vendéglátó egységek kizárólag a szállóvendégeknek vagy nyílt árusítású egységként működnek (ksh.hu, 2021).

Külön mérik a kereskedelmi szálláshelyek egyéb szolgáltatásaiból és a reggelikből származó bruttó szállásdíj árbevételét is, mely kiterjed az üdülőhelyi díjra, a külön megrendelt szolgáltatásokból (szobaszervíz, mosatás, telefon-, faxkezelési díjak, szauna, solárium használat) és a reggeliből származó bevételekre általános forgalmi adóval. 2009-től a gyógy-és wellness szolgáltatásokból származó bevételeket is tartalmazza, illetve 2009-ben tartalmazta a vendéglátásból származó bevételt is (ksh.hu, 2021).

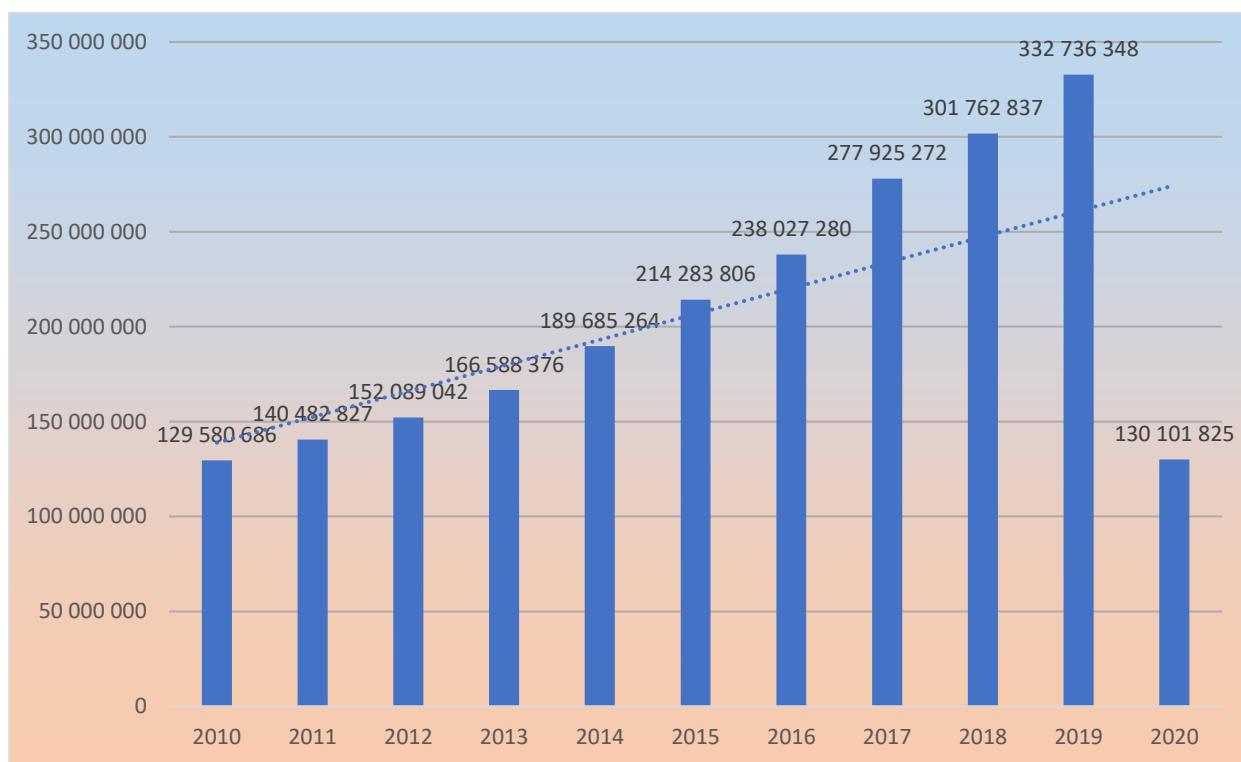
Az egy vendégre jutó bruttó szállásdíj a hónap során elért szállásdíjbevétel és a hónap során érkezett összes vendég számának hányadosa. Ugyanez kiszámítható vendégéjszakára is. Ezek a jövedelmezőség szempontjából igen fontos mutatók (ksh.hu, 2021).

Másik fontos jövedelmezőségi mutató az egy szoba egy működési napjára jutó szállásdíj, mely az adott hónapban elért szállásdíjbevétel és a hónap során kiadható szobák számának hányadosa. A nemzetközi gyakorlatban is elterjedt mutató, amely lehetővé teszi szálláshelyek, szállástípusok objektív összehasonlítását kiiktatva az eltérő méretekből adódó torzulásokat. Ez a mutató a kempingeknél azonban nem értelmezhető (ksh.hu, 2021).

A dolgozatban további két mutató is elemzésre kerül. Az egyik az egy vendégéjszakára jutó bruttó szállásdíj, illetve az egy szoba átlagára (a szállásdíjbevétele és a kiadott szobák számának hányadosa) (ksh.hu, 2021).

A kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíj-árbevételéről ezer forintban áttekintést nyerhetünk a vizsgált időintervallumban (2010-2020), az alábbi 3. számú ábrán.

3. számú ábra: Kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíj árbevétele (1000 Ft)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021., saját szerkesztés.

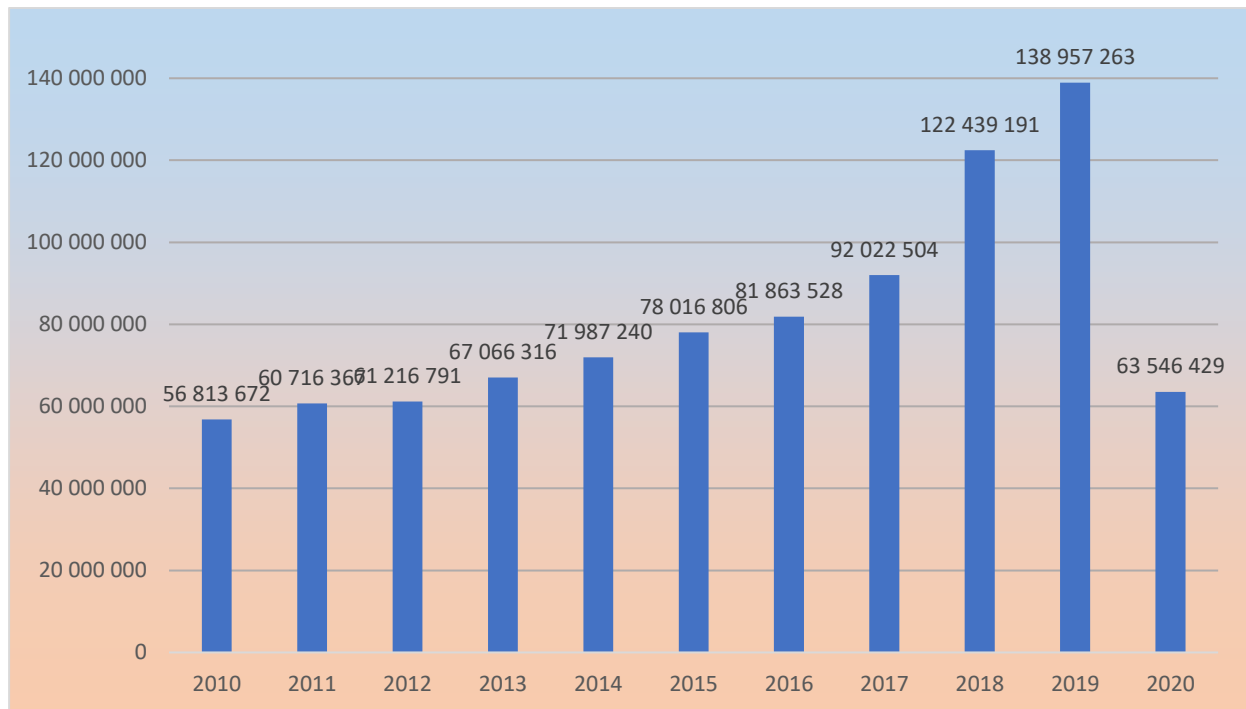
A kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíj árbevétele 2010-től jelentős és folyamatosan növekvő tendenciát mutat 2019-ig 157%-os növekedéssel, viszont 2020-ban a koronavírus járvány következtében jelentős visszaesés figyelhető meg, és majdnem a 2010-es szintre esett vissza. A 2019-es 332,7 milliárd forintos érték majdnem háromszorosa a 2010-es 129,6 milliárd forintos eredménynek. 2020-ban pedig mindössze 521 139 ezer forinttal volt több a 10 évvel korábbinál.

Régióként tekintve Budapesten folyt be magasan a legmagasabb bevétel. Ez 2019-ben a 171 milliárd forintot is elérte. Ugyanakkor 2020-ban itt történt a legnagyobb, közel 81%-os csökkenés (32,6 milliárd forint), . A pandémia következményeként a belföldi turisták elsősorban a vidéki szálláshelyeket vették igénybe, a tömegturizmus helyszíneit igyekeztek elkerülni, és a külföldi látogatók is nagyon kicsi létszámban jöttek Magyarországra. A legkisebb visszaesés a Dél-Dunántúlon és Észak-Magyarországon történt. Ebből is látszódik, hogy ebben az évben inkább a vidéki célpontokat választották a kirándulók. Míg 2019-ben Budapest részesedése meghaladta az összes bruttó szállásdíj árbevétel több, mint 51%-át, addig 2020-ban ez mindössze 25%-ot ért el. Mindkét évben Pest megye zárta a sort, 3,85%-kal, majd 4,81%-kal. Szintén jelentős volt a Nyugat-Dunántúl részesedése is 13,5, majd 18,27%-kal. A 2010-es részesedések is hasonlóak voltak, a vizsgált időszak utolsó két évéhez, ekkor is Budapest vezette a sort (46,5%). Szintén Pest megye zárta a rangsort, 3,56%-kal. (mtu.gov.hu, 2021).

2020-ban a legnagyobb visszaesés a kereskedelmi szálláshelyek bruttó külföldi szállásdíj árbevételében volt tapasztalható a koronavírus járvány miatt elrendelt beutazási korlátozások miatt. Az előző évi 208,7 milliárd forint után 2020-ban mindössze 45,1 milliárd forint volt, mely 78,4%-os visszaesést jelentett. Ennél már kedvezőbb adatokat mutatott a kereskedelmi szálláshelyek bruttó belföldi szállásdíj árbevétele. Itt már csak 31,4%-os visszaesést mutatnak az eredmények (124-ről 85 milliárd forintra). Mind a külföldi, mind a belföldi bruttó szállásdíj árbevétel terén Budapesten történt a legnagyobb csökkenés. 2010-től 2019-ig viszont mind a külföldi, mind a belföldi szállásdíj árbevétel évről évre folyamatosan növekedett. A külföldi bruttó szállásdíj árbevétel növekedett nagyobb mértékben a 2010-es években, mely 2010-ről 2019-re 129 milliárd forintra növekedett ... forintról. A belföldi bruttó szállásdíj árbevétel is jelentősen, 74,2 milliárd forinttal növekedett ebben az időintervallumban, (ksh.hu, 2021).

A kereskedelmi szálláshelyek vendéglátásból származó bruttó szállásdíj árbevétele is tartotta a folyamatosan növekvő tendenciát 2010-től 2019-ig, viszont 2020-ra itt is visszaesést láthatunk. Ebben szintén Budapest vezeti a sort (30,48%), viszont a Nyugat-Dunántúl szorosan követi (20%), illetve a Közép-Dunántúl is az élmezőnyben van (11,1%) volt 2019-ben. Ez az érték több, mint felére esett vissza, ahogyan azt a 4. számú ábra is szemlélteti.

4. számú ábra: Kereskedelmi szálláshelyek vendéglátásból származó bruttó szállásdíj árbevétele (1000 Ft)

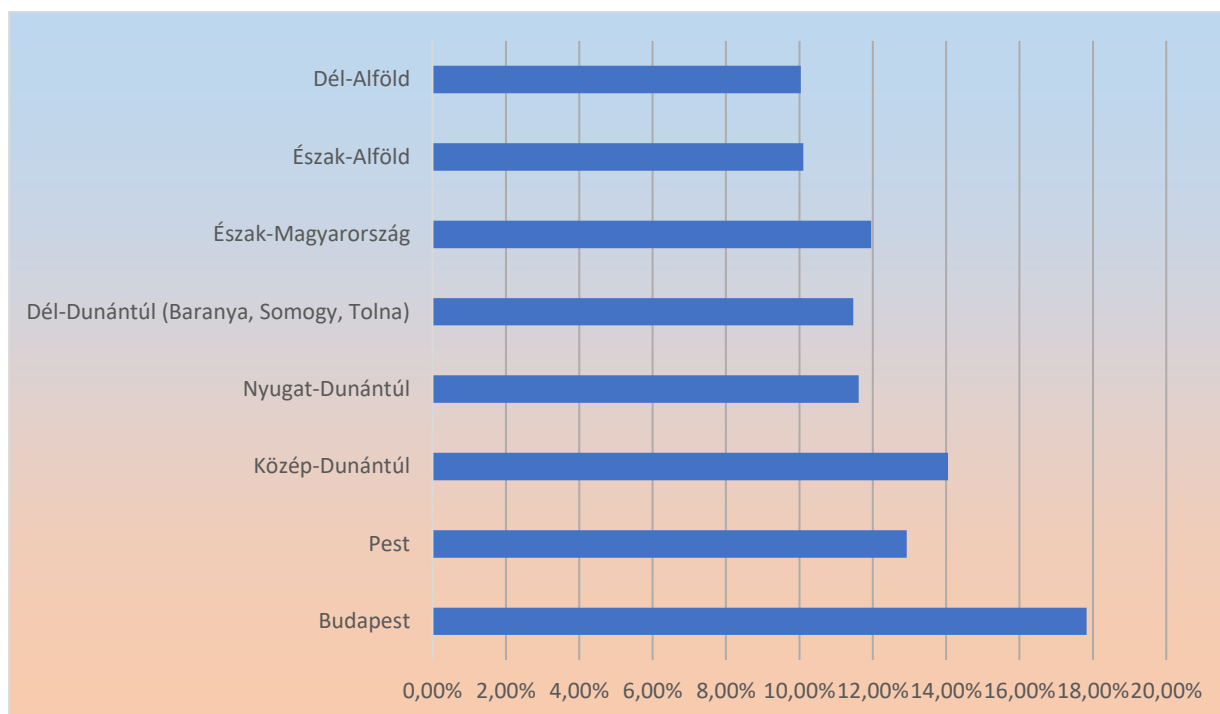

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

A növekedés tendenciája megegyezik a kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíj árbevételével, és itt is Budapesten volt megfigyelhető a legnagyobb visszaesés 73,6%-kal.

A kereskedelmi szálláshelyek egyéb szolgáltatásokból és reggeliből származó bruttó szállásdíj árbevétele viszont változó tendenciát mutatott, 2017-ben volt a legtöbb 97 milliárd forinttal. A következő évben 10%-ot is meghaladó volt a visszaesés 87,1 milliárd forintra, majd 2019-ben egy gyenge növekedést mutatott (90,2 milliárd forint). A járvány azonban itt is visszaesést eredményezett, 2020-ban kevesebb, mint a felére csökkent, 40,2 milliárd forintra. 2019-ben Budapesten keletkezett ennek a bevételnek több, mint 40%-a. Ezt követte a Nyugat-Dunántúl 23,7%-kal. Tehát ez a két régió birtokolja a kereskedelmi szálláshelyek egyéb szolgáltatásokból és reggeliből származó bruttó szállásdíj árbevételének több, mint 63%-át. 2020-ban viszont az említett két régió részesedése 52,4%-ra esett vissza. Érdekes módon a 2010-es adatok szerint az egyes régiók részesedése egyenletesebb eloszlásban látható. Tehát a vizsgált időintervallumban a régiók között a különbségek növekedtek. Ezt szemlélteti a 5. számú ábra is (ksh.hu, 2021).

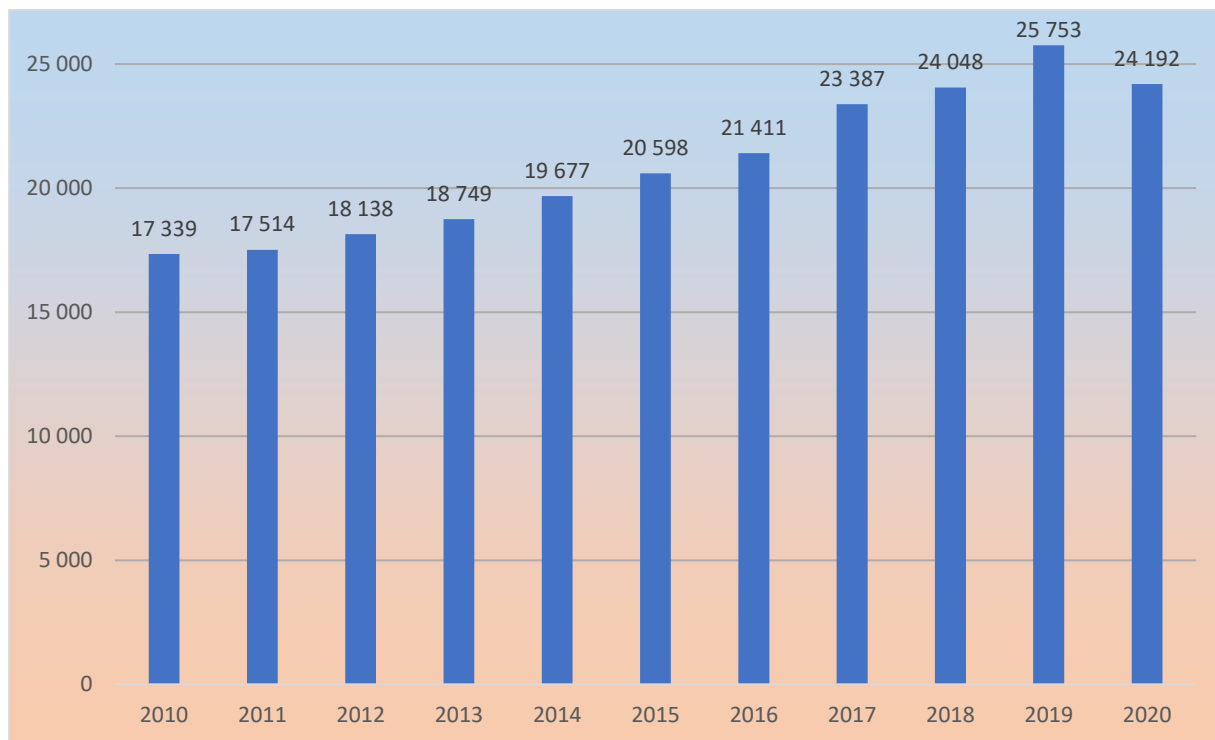
5. számú ábra: Kereskedelmi szálláshelyek egyéb szolgáltatásából és reggeliből származó árbevételének százalékos részesedése régióként 2010-ben

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Az egy vendégre jutó bruttó szállásdíj évről évre lassú de egyenletes emelkedést mutatott a vizsgált időszakban, magas mértékű eltérés nem tapasztalható az évek között. 2020-ban viszont kevesebb, mint az egyharmadára esett vissza a 2019-es eredménynek.

6. számú ábra: Egy vendégre jutó bruttó szállásdíj (Ft)

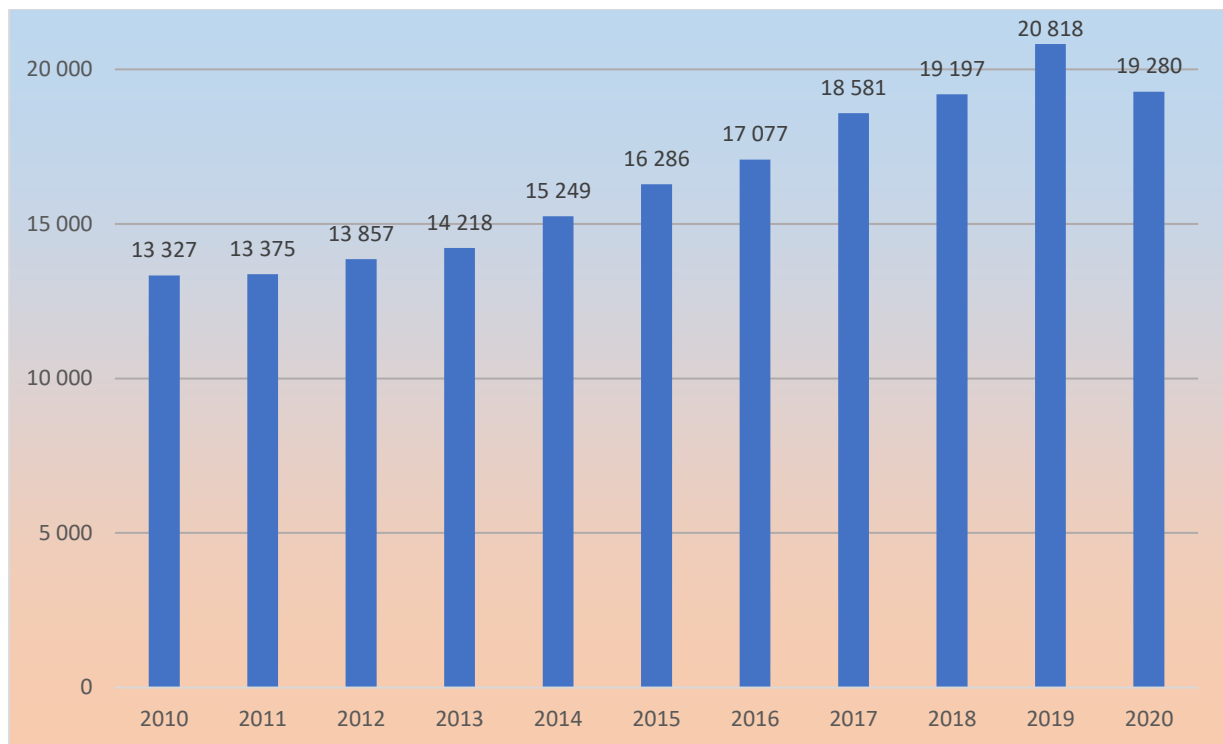

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Az egy szoba egy működési napjára jutó szállásdíj, mely az adott időszakban elért szállásdíjbevétele és az időszak során kiadható szobák számának hányadosa, lassú, de folyamatos bővülés után 2020-ra csökkenést mutatott, mert a tavaszi és az őszi hónapokban a koronavírus járvány miatt a szálláshelyek nem fogadtak turisztikai célú vendégeket, a szobák kiadása nem történt meg, kapacitásuk nem volt kihasználva. Ez a mutató 2020-ban csaknem felére esett vissza az előző évhez képest (10 704 forintról 5 632 forintra). Régiós felbontásban Budapesten a legmagasabb. Budapesten több, mint a duplája a többi régióhoz képest, kivéve Észak-Magyarországot és Pest megyét (ksh.hu, 2021).

A szobák átlagára emelkedik folyamatosan, ennek ellenére 2020-ban egy nagyon alacsony mértékű csökkenést tapasztalhattunk (7,38%). A vizsgált időintervallum egyes éveiben a szobák átlagárát a 7. számú ábra tartalmazza:

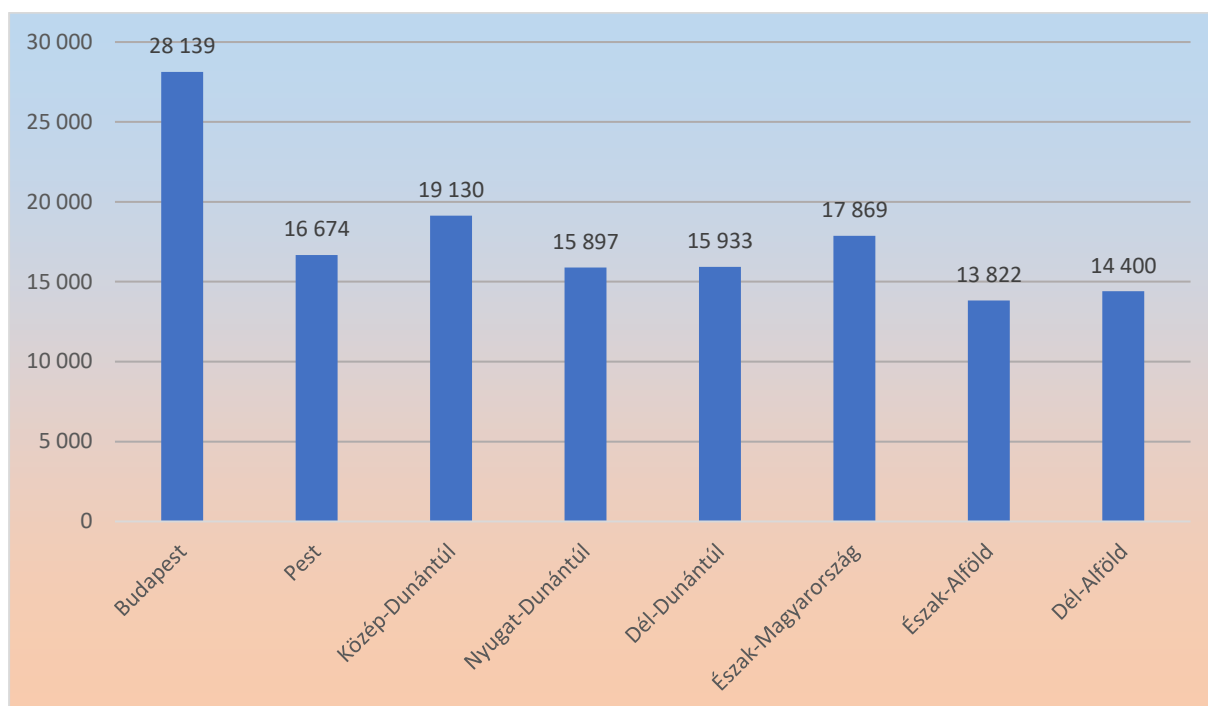
7. számú ábra: Egy szoba átlagára az egyes években (Ft)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Régiós felbontásban látszódik, hogy Budapesten a legmagasabb a szobák átlagára, ami 2019-ben 28 139 Forint volt. Legolcsóbb pedig az Észak-Alföldön és a Dél-Alföldön, 13 822 és 14 400 forinttal. Az alábbi ábra a szobák átlagárát mutatja 2019-ben.

8. számú ábra: Egy szoba átlagára régióként 2019-ben (Ft)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Kereskedelmi szálláshelyek kapacitása régióként

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitását három mutató szerint csoportosítjuk. Először is figyelembe vesszük a működő kereskedelmi szálláshely egységek darabszámát.

„A szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről szóló 239/2009. (X. 20.) Kormányrendelet szerint szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített vagy használt épület (szálloda, panzió, kemping, üdülőház, közösségi szálláshely), kivéve az üzleti célú egyéb szálláshely, illetve a falusi szálláshely-szolgáltatást nyújtó egységek száma. Turistaszállók és ifjúsági szálláshelyek 2011-től együtt közösségi szálláshelyek (ksh.hu, 2021).”

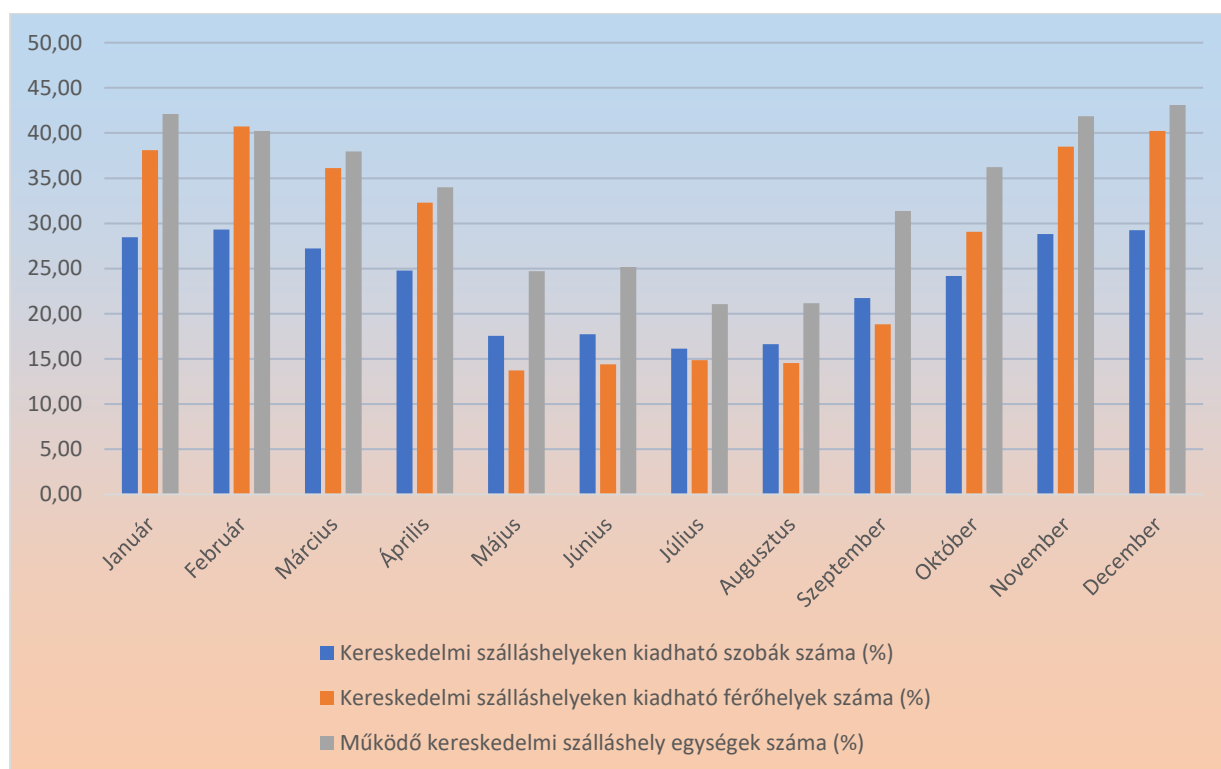
Továbbá megkülönböztetjük a kereskedelmi szálláshelyeken kiadható szobák számát (vendégek elszállásolására alkalmas szobák) és a kiadható férőhelyek számát (a kereskedelmi szálláshelyeken rendelkezésre álló ágyak és pótágyak száma összesen). (ksh.hu, 2021).

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása folyamatos emelkedést mutatott 2010-től 2019-ig.

Átlagos emelkedésük kereskedelmi szálláshelyeken kiadható szobák számában 23,48%-ot ért el. A kereskedelmi szálláshelyeken kiadható férőhelyek számának növekedése pedig 27,61%-ot ért el. A működő kereskedelmi szálláshely egységek számában pedig 33,25%-ot (ksh.hu, 2021).

Havi bontásban az átlagos emelkedést a 9. számú ábra szemlélteti.

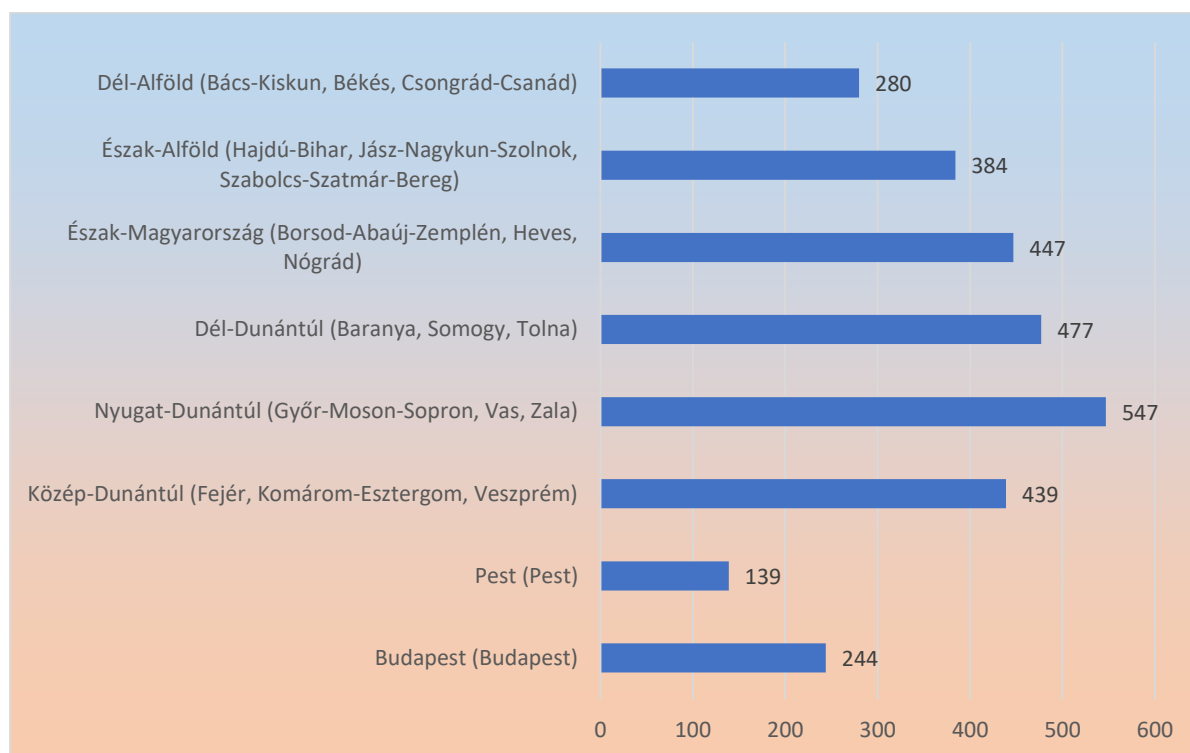
9. számú ábra: 2010-2019 közötti átlagos emelkedés százalékban

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2019 alapján saját szerkesztés.

2010 júliusában Magyarországon összesen 2957 kereskedelmi szálláshely egység állt a vendégek rendelkezésére 87299 darab szobával és 311490 darab férőhellyel. (ksh.hu, 2021) Régiónkénti eloszlását a 10. számú ábra mutatja be.

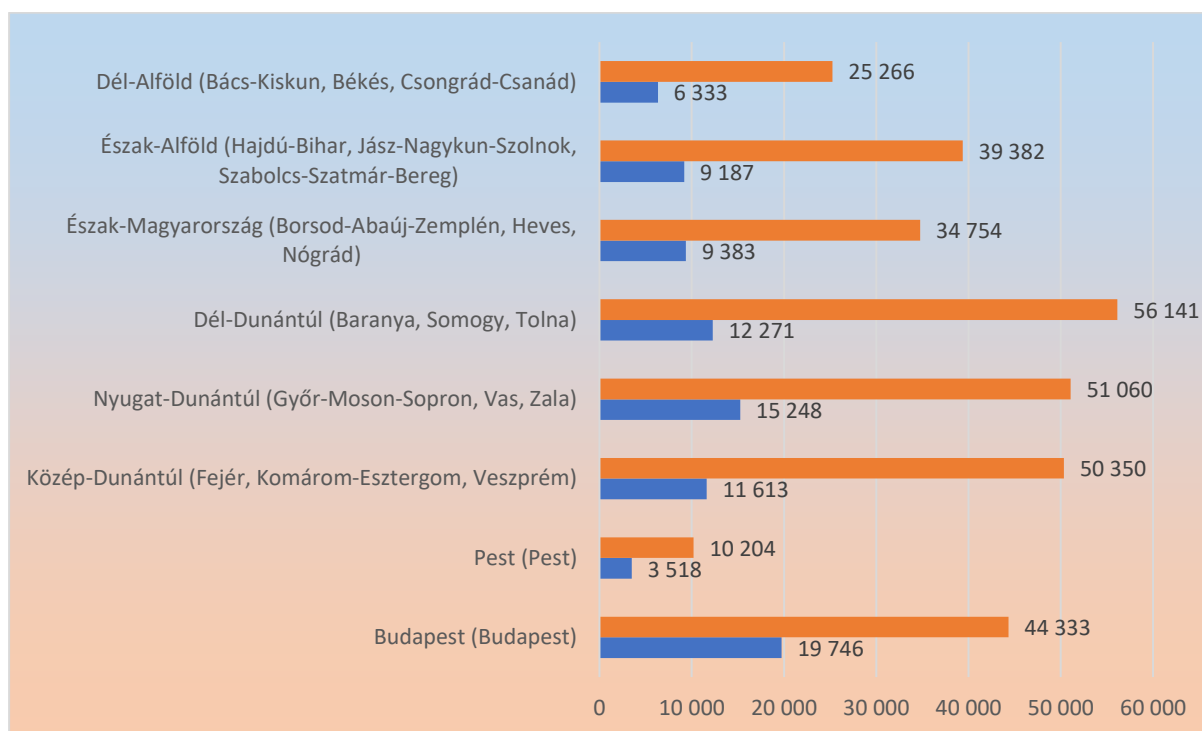
10. sz ábra: 2010 június kereskedelmi szálláshely egységek száma (db)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

ÍA kereskedelmi szálláshelyeken kiadható férőhelyek számát, illetve a kereskedelmi szálláshelyeken kiadható szobák számát a 11. számú ábra ábrázolja.

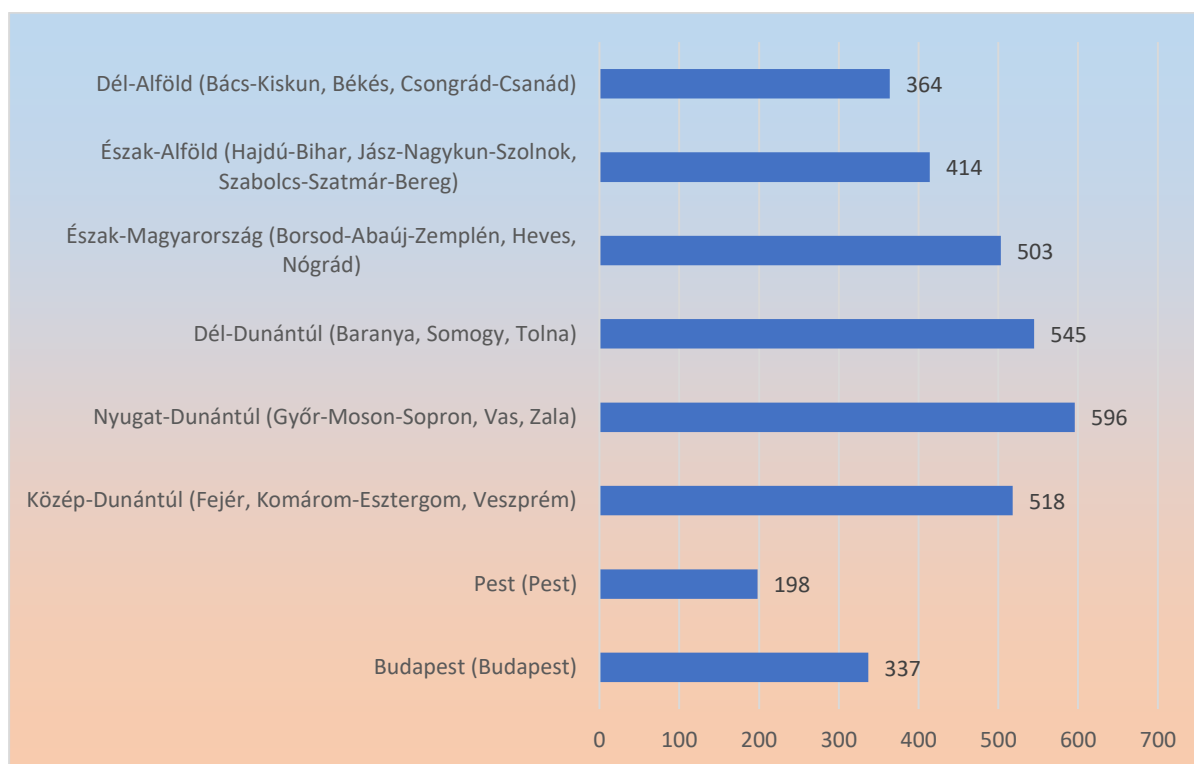
11. sz ábra: 2010 július kereskedelmi szálláshelyek eloszlása

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

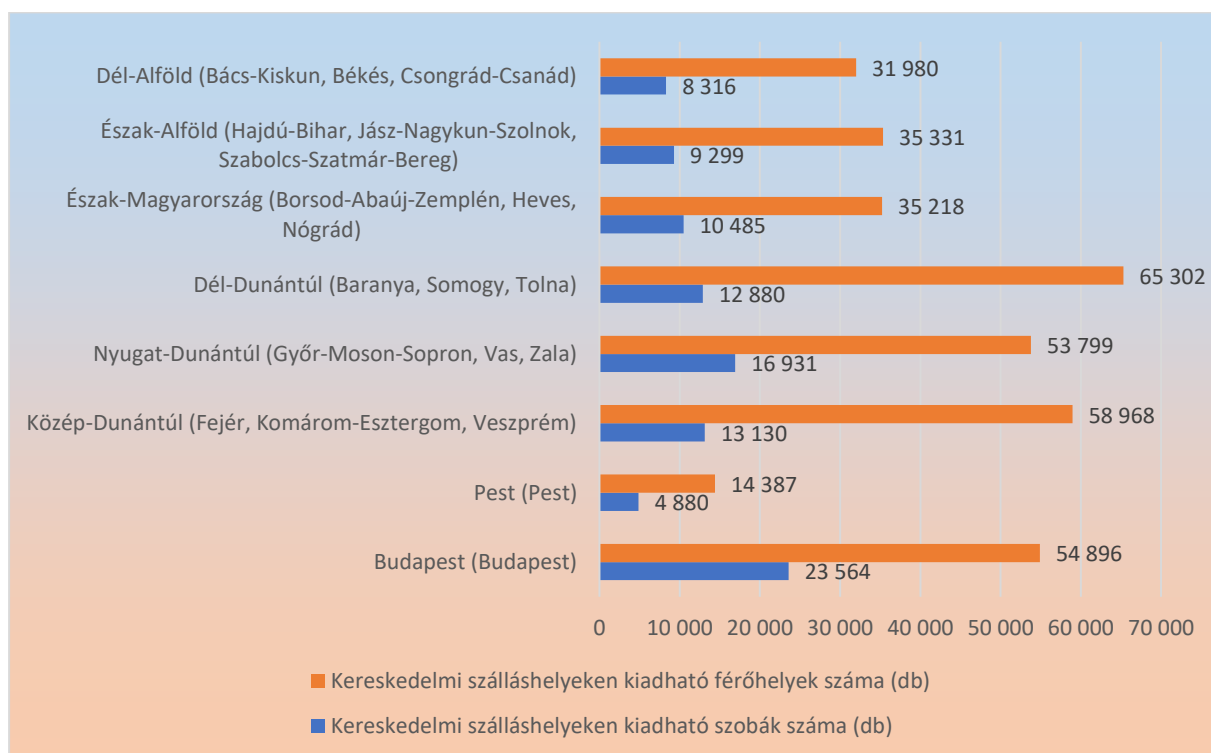
2019 júniusában ehhez képest jelentős kapacitás növekedés tapasztalható, melyet az alábbi két ábra is szemlélteti.

12. sz ábra: 2019 június kereskedelmi szálláshely egységek száma (db)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

13. sz ábra: 2019 július kereskedelmi szálláshelyek eloszlása

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

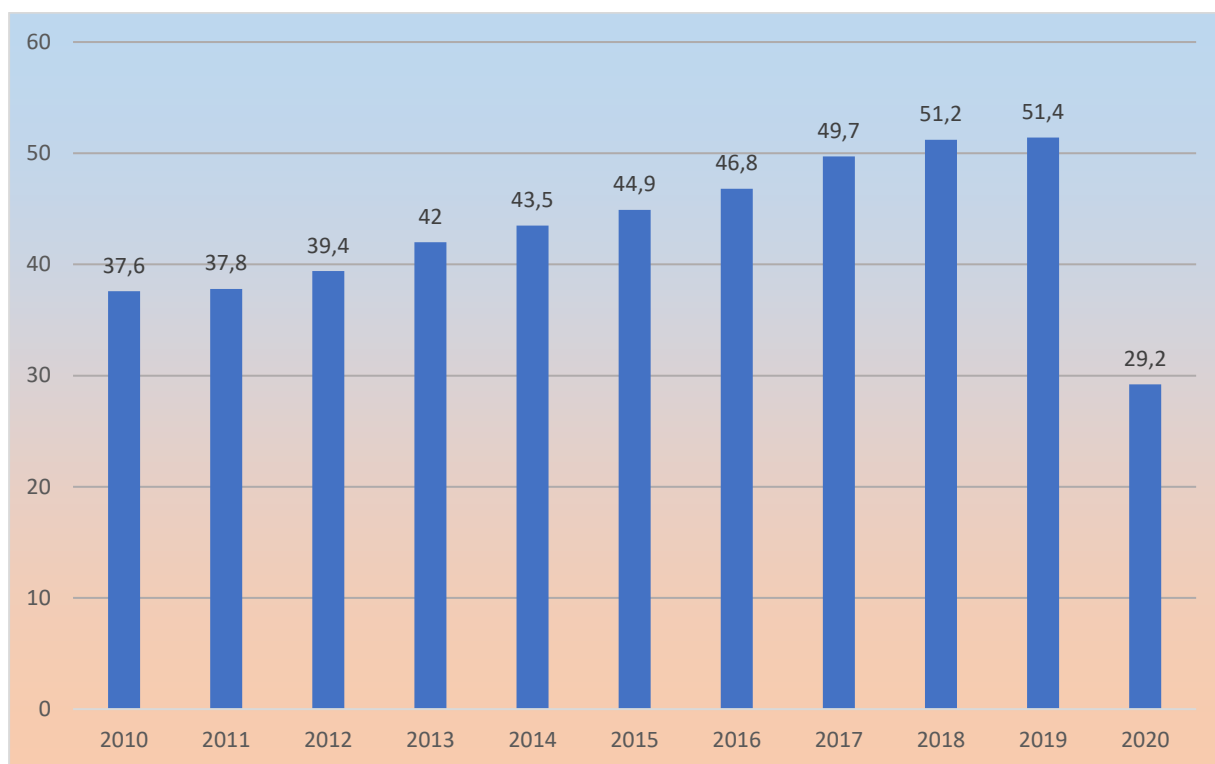
2019 júliusában összesen 3475 kereskedelmi szálláshely egység állt a vendégek rendelkezésére, mely 518-cal több (17,5%) a 2010-es év azonos időszakához képest 99485 darab szobával, mely 12186-tal (13,96%) haladja meg a 2010-es szintet és 349881 darab férőhellyel, mely 38391-gyel több (12,32%), mint 2010 júniusában. A legnagyobb emelkedés Budapesten volt megfigyelhető 93 darab szálláshellyel, ami 3818 darabbal több szobát és 10563-mal több kiadható férőhelyet jelentett. (ksh.hu, 2021).

Kereskedelmi szálláshelyek kapacitás-kihasználtsága régiónként

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitásának a kihasználtságát kettő mutató szerint osztályozzuk. Megkülönböztetjük a szobakapacitás-kihasználtságot (kiadott szobák és a kiadható szobák számának hányadosa százalékban kifejezve) és a férőhelykapacitás-kihasználtságot (kiadott férőhelyek és a kiadható férőhelyek számának hányadosa százalékban kifejezve). (ksh.hu, 2021)

A kereskedelmi szálláshelyek szobakapacitás-kihasználtsága 2010-től 2019-ig 37,6% és 51,4% között változott, folyamatos, de lassú emelkedéssel. 2020-ban viszont lecsökkent 29,2%-ra a koronavírus járvány miatt. (ksh.hu, 2021) A pontos adatokat évenkénti megoszlásban a 14. számú ábra mutatja:

14. sz. ábra: Szobakapacitás-kihasználtság (%)

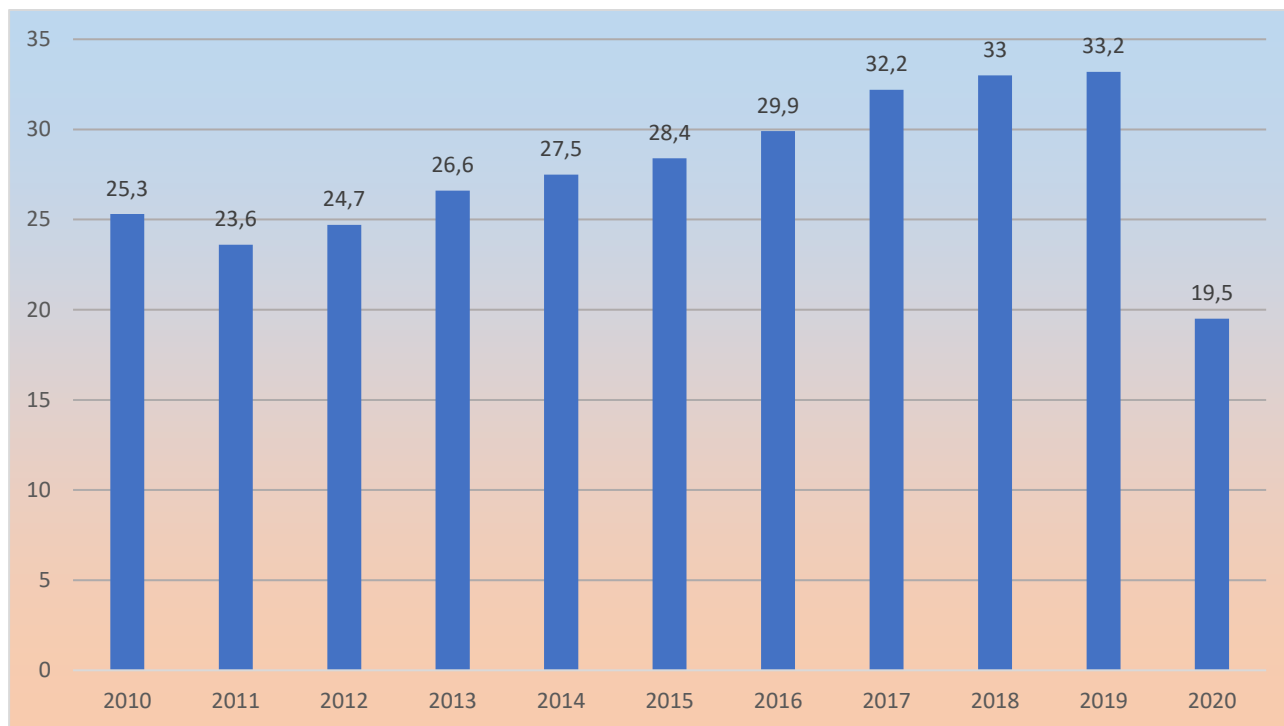
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Az összes szobakapacitás-kihasználtság 2019-ben 51,4% volt, melyből régiós felbontásban pedig Budapest vezette a sort 74,1%-kal, melyet a Nyugat-Dunántúl követett 50%-kal, nem sokkal Pest megye előtt, melynek adata 49,5% volt. Az utolsó helyet pedig a Dél-Alföld foglalta el 39,2%-kal. 2020-ban viszont a legnagyobb csökkenést Budapesten tapasztalhattuk: 74,1%-ról 25,8%-ra. A legkisebb csökkenés pedig a Közép-Dunántúlon és Észak-Magyarországon történt (ksh.hu, 2021).

2010-ről 2019-re a szobakapacitás-kihasználtság Budapesten emelkedett a legnagyobb mértékben: 23,5%-kal. Ezzel szemben a Dél-Dunántúlon mindössze 7,6%-kal nőtt a szobák kapacitásának kihasználtsága (ksh.hu, 2021).

Előbbihez hasonlóan a férőhelykapacitás kihasználtsága is emelkedést mutat 2010-től 2019-ig, azonban 2011-re csökkenés látható, 25,3%-ról 23,6%-ra esett vissza. A 2019-es év járt az élen 33,2%-os férőhelykapacitás-kihasználtsággal, viszont 2020-ban ez 19,5%-ra csökkent a koronavírus járvány miatt (ksh.hu, 2021). A 15. számú ábra a férőhelykapacitás-kihasználtságát mutatja az egyes években:

15. sz. ábra: Férőhelykapacitás kihasználtság (%)

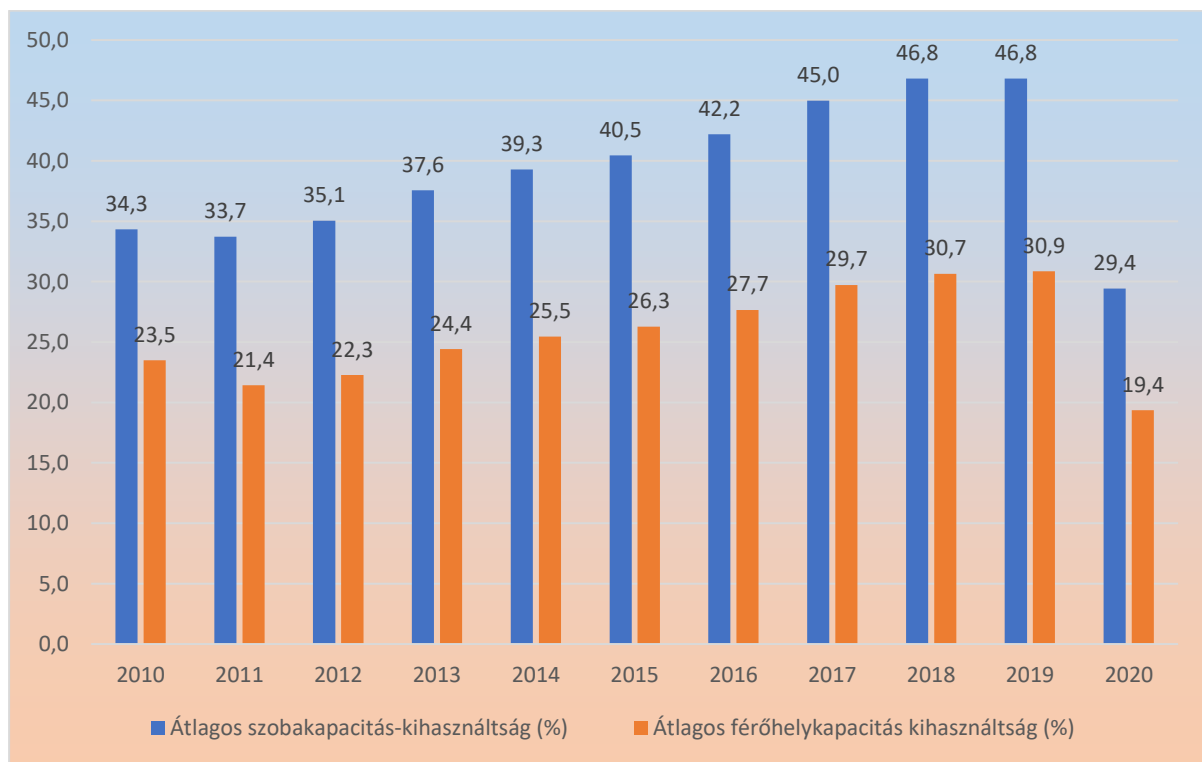
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Az összes férőhelykapacitás-kihasználtság 2019-ben 33,2% volt, régiós felbontásban pedig Budapest vezette a sort 55,1%-kal, melyet a Nyugat-Dunántúl követett 33,5%-kal, nem sokkal Pest megye előtt, melynek mutatója 31,5% volt. Az utolsó helyet a Dél-Alföld foglalta el 23,4%-kal. 2020-ban viszont a legnagyobb csökkenést Budapesten tapasztalhattuk: 55,1%-ról 18,3%-ra. A legkisebb csökkenés pedig a Dél-Dunántúlon és Észak-Magyarországon történt. Ennek tendenciája hasonló volt a korábban ismertetett szobakapacitás-kihasználtság változásához. (ksh.hu, 2021).

2010-ről 2019-re a férőhelykapacitás-kihasználtság szintén Budapesten emelkedett a legnagyobb mértékben: 16%-kal. Ezzel szemben szintén a Dél-Dunántúl mutatta a legkisebb emelkedést, melyben mindössze 7,6%-kal nőtt a szobák kapacitásának kihasználtsága (ksh.hu, 2021).

A szálláshelyek átlagos kihasználtságát évenkénti lebontásban a 16. számú ábra tartalmazza:

16. sz ábra: Szálláshelyek átlagos kihasználtsága (%)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

6. Széchenyi Pihenő Kártya elfogadóhelyek számának és az elfogadott értékének az alakulása

A kormány 2011 március 30-ai ülésén döntött a Széchenyi Pihenő Kártya kibocsátásáról: az új cafetéria elemet a munkáltatók évi 300.000 Forint értékben adhatják a munkavállalóknak járulégmentesen, kedvező adózással (kormany.hu, 2011). Még ugyanezen év nyarán véglegesítette először a kormány a Széchenyi Pihenő Kártyával kapcsolatos tervezeteit. Indulása 2012-ben történt meg, amikor az első felhasználások megtörténtek. (kormany.hu, 2011).

„2012-ben az egyes kedvező adózású elemek egyedi korlátain kívül összességében is figyelni kell a kiadott juttatások mértékét. Ha ezek átlépik az éves 500.000 Ft-os korlátot, akkor a felette lévő részre 16% személyi jövedelemadót, és 27% EHO-t kell majd a juttatónak fizetnie, amit juttatás értékének 1,19-szereséből kell kiszámolni. Így a teljes közteher 51,17%. Ugyanezzel

kell számolnunk, ha átlépjük az egyes juttatásokhoz meghatározott korlátokat (cafeteriatrend.hu, 2012).”

Napjainkban jelenleg mentesül a szociális adóterhek alól a Széchenyi Pihenő Kártya: „2021. július 1-től az éves rekreációs keretösszeg minden munkáltató esetében 450 ezer forint lett. A 2021. január 1. és 2021. június 30. között a SZÉP-kártya egyes alszámláira utalt béren kívüli juttatásnak minősülő összeget nem terheli szociális hozzájárulási adó” (nav.hu, 2021). Ezt 2021 második félévére meghosszabbították (nav.hu, 2021).

„Közben a keretösszege is emelkedett, 2021-ben már a szálláshely alszámlájára utalt támogatás legfeljebb évi 400 ezer forint, a vendéglátás alszámlájára utalt támogatás legfeljebb évi 265 ezer forint, a szabadidő alszámlájára utalt támogatás legfeljebb évi 135 ezer forint összegig minősül béren kívüli juttatásnak” (nav.hu, 2021).

Sőt 2021-ben SZÉP-kártya minden zsebét szabadon fel lehet használni, a korábban meglévő kötöttségek nélkül. Például a vendéglátásra utalt összeget is elkölthetik a polgárok szabadidős tevékenységre vagy szálláshelyszolgáltatásra, és viszont.

A Széchenyi Pihenő Kártyával szálláshely-szolgáltatással együttesen vehetők igénybe azok a szolgáltatások, amelyek a pihenést, valamint az egészség védelmét és megerősítését szolgálják. Ide tartoznak a:

- szálláshely-szolgáltatás,
- éttermi vendéglátás,
- fürdőszolgáltatások,
- betegségmegelőző, egészségmegőrző, egészséghelyreállító szolgáltatások,
- múzeumi, színházi, növény-állatkerti, egyéb művelődési intézményi belépők,
- természetvédelmi területek, tematikus parkok, szabadidőparkok belépői,
- az utazásszervezőknél megrendelt belföldi utazási csomag,
- testedzési szolgáltatások,
- verseny- és lovaglóstállók szolgáltatásai (kormany.hu, 2011).

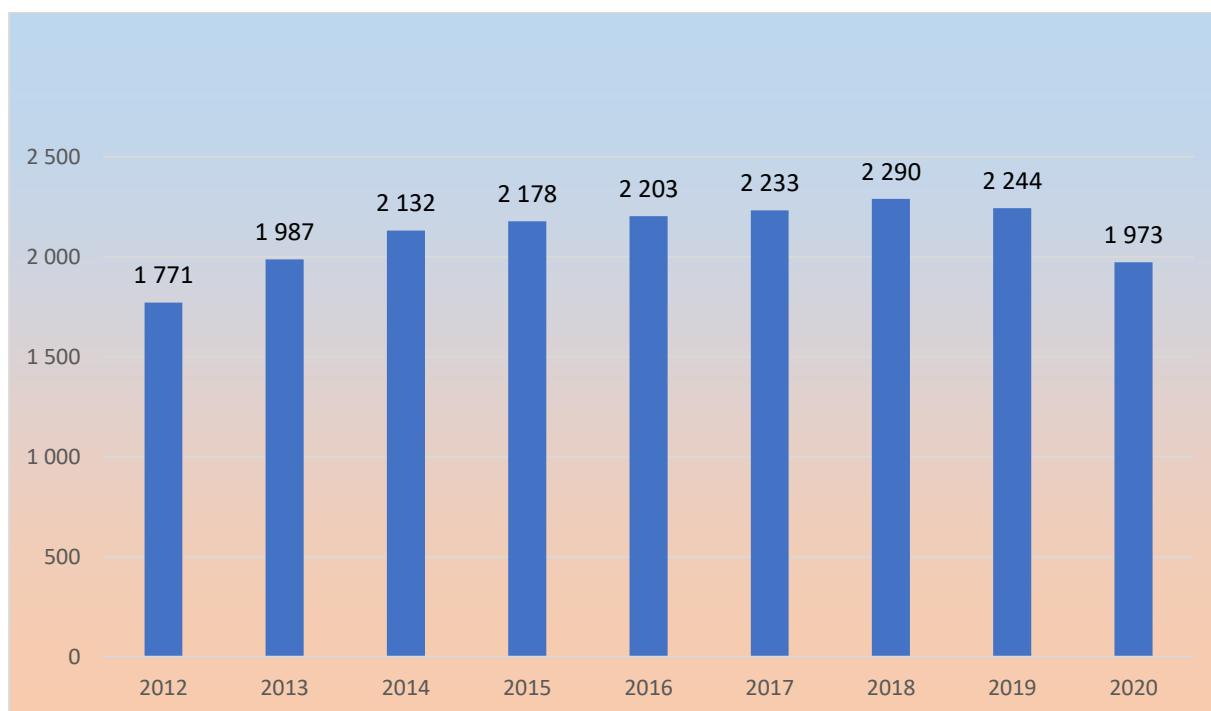
Ez a cafetéria program támogatja a hazai idegenforgalmat a belföldi turisták körében, melynek hatása jelentősen hozzájárul a fejlődéséhez.

A Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó helyek száma 2012-es indulása óta folyamatosan növekvő tendenciát mutat 2018-ig. 2019-ben egy nagyon alacsony mértékű csökkenés tapasztalható (2290-ről 2044-re esett vissza). Ennek valószínűsíthető oka pedig nem más, mint egy kedvezőtlen változtatás 2019-re: „Még 2018-ban a juttatás úgy történt, hogy jelezték a SZÉP kártya szolgáltatóknak, hogy melyik munkavállaló, melyik alszámlájára mekkora összeget kívánnak átutalni és ezt a munkáltatói szinten összevont összeget kellett egy számviteli bizonylat alapján egyösszegben elutalni. 2019-től azonban minden munkavállaló SZÉP kártyájának minden egyes alszámlája önálló számlaszámot kapott (mint önálló bankszámlaszám). Ez annyit jelent, hogy egy munkáltatói SZÉP kártya juttatásnál, ahány dolgozó, ahány alszámlájára történik juttatás, annyi banki átutalási megbízást jelent 2019-től (pl.: 10 dolgozó mindhárom alszámlájára kér juttatás ez egyenlő 30 db banki átutalási megbízással a korábbi egy db átutalás helyett). Ez egyrészt megnöveli a bankköltségeket, másrészt – ha nincs beépített automatizmus a bankszámlakivonatok lekönyvelésébe – az adminisztratív (könyvelési) költséget is (ado.hu, 2019).” Ezért több vállalat döntött a Széchenyi Pihenő Kártya elfogadásának szüneteltetése mellett.

2020-ban viszont erősebb csökkenés volt tapasztalható a koronavírus járvány miatt. Ebben az évben a bevezetett járványügyi intézkedések miatt márciustól májusig, illetve novemberben és decemberben a vendéglátóhelyek nem fogadtak turisztikai célból érkező vendégeket, ezért nem üzemelt a Széchenyi Pihenő Kártyák elfogadása, mert a szállodákban turisztikai céllal érkező vendégeket nem fogadtak a vészhelyzet idején (turizmus.com, 2020).

Éves lebontásban a Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek darabszámának alakulását az 17. számú ábra mutatja. Az elfogadó egységek lehetnek mind szálláshely szolgáltatók, mind vendéglátó egységek, melyek esetében a vendéglátás alszámlára kell szerződnie a vállalatnak. Ide tartozik elsősorban a meleg étkezés nyújtása, mind szabadidős tevékenységet szolgáltató vállalatok, például szépségszalon, sportolással kapcsolatos szolgáltatások stb. (szepkartya.hu, 2021).

17. számú ábra: Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek száma (db)

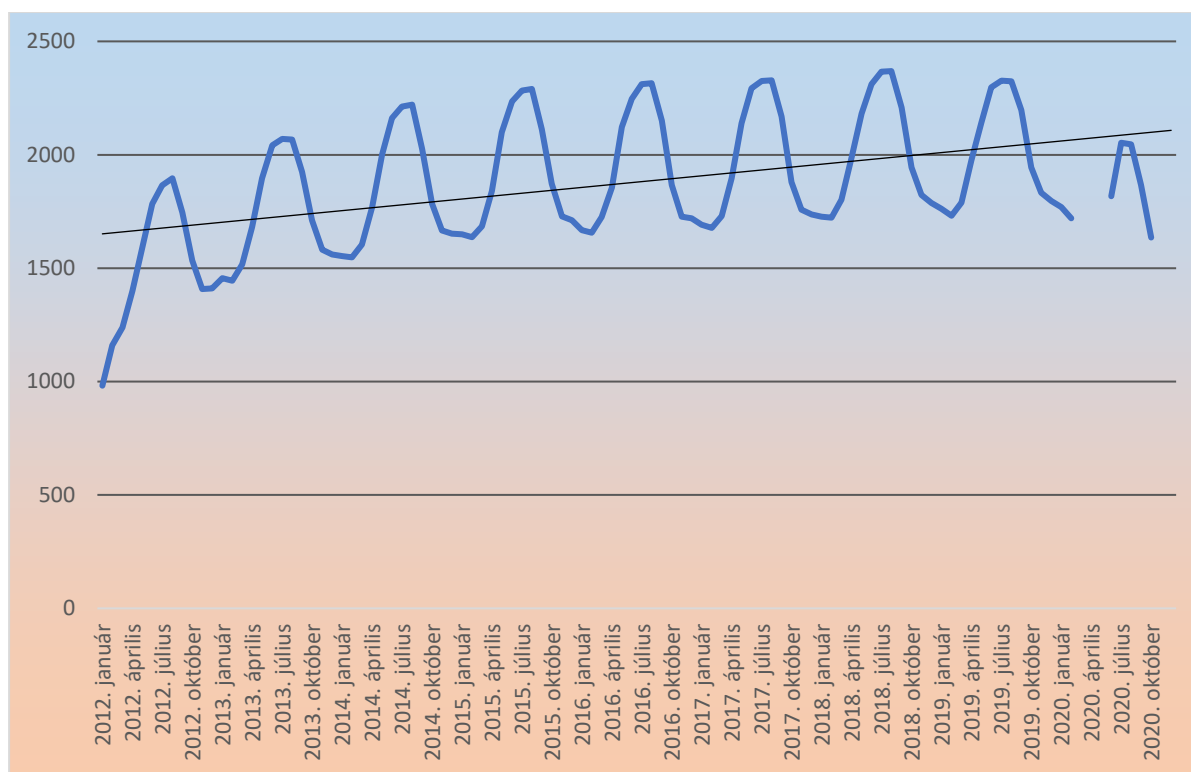
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Régióként az elfogadóhelyek számában a Nyugat-Dunántúl vezette a sort az egyes években, ezt szinte minden évben Észak-Magyarország követte, nem sokkal több elfogadó egységgel, mint a Közép-Dunántúl. A vizsgált időintervallumban a Nyugat-Dunántúlon átlagosan évente 410 darab Széchenyi Pihenőkártya Elfogadóhely állt a vendégek rendelkezésére. Utolsó helyen Pest megye és Budapest szerepelt, 147 és 105 darabos átlaggal. Pest megye a kisebb területével eleve hátrányból indul ebben a „versenyben.” (ksh.hu, 2021).

Budapesten a kereskedelmi szálláshelyeken a Széchenyi Pihenő Kártyák elfogadása növelhetné a belföldi turisták keresletét a szálláshelyek iránt, ezáltal a fővárost választva úticéljuknak.

A Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek darabszámának alakulását havi lebontásban a 18. számú ábra szemlélteti:

18. számú ábra: Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek száma (db) havi

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

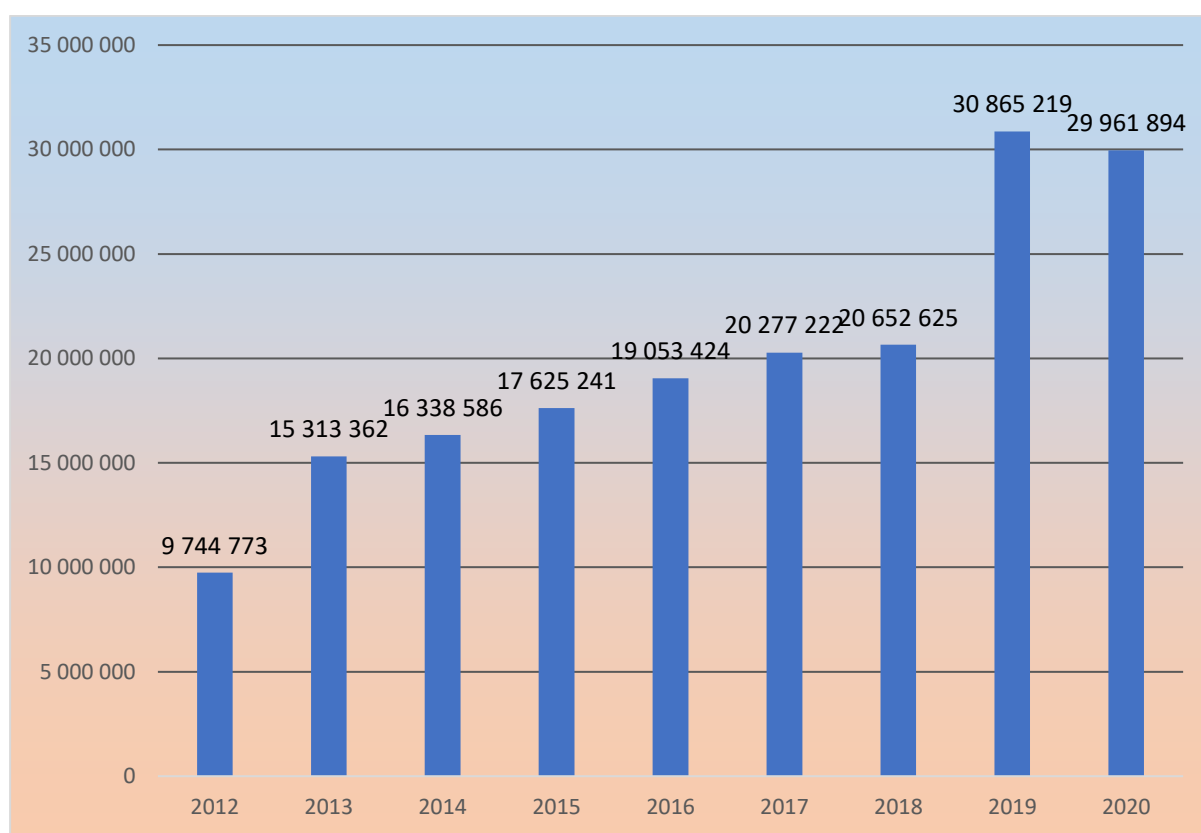
Az ábrán is látszódik, hogy a nyári szezonban az elfogadóhelyek száma minden évben magasabb. Ennek elsődleges oka a szezonálisan üzemelő kereskedelmi szálláshelyek nyitvatartása, mely az utazási igényekhez igazodik. Legnagyobb különbség a nyári strandszezon miatt jelentkezik. Ebben a legmagasabb szinten érintett régiók pedig nem mások, mint a Dél-Dunántúl, és a Közép-Dunántúl. A nyári hónapokban itt előfordul akár 150 darabbal több elfogadó egység is a téli hónapokhoz képest (ksh.hu, 2021).

A Széchenyi Pihenő Kártyákról felhasznált összeg értéke az indulástól, 2012-től kezdve folyamatos növekedést mutat 2019-ig (30.8 milliárd forint). Ebben az időszakban a felhasználás majdnem a duplájára emelkedett 9.7-ről 15.3 milliárd forintra, mely több, mint 57 százalékos növekedés. 2019-ban van egy jelentős, közel 50 százalékos emelkedés, ennek oka az adószabály-változások, miszerint a munkáltatói juttatások közül 2019-től kizárólag a SZÉP-kártya három (vendéglátás, szállás, szabadidő) alszámlájára utalt támogatás minősül kedvezményes adózással adható béren kívüli juttatásnak (adozona.hu, 2019).

A járvány kezdetének évében, a 2020-as évben sem volt megfigyelhető jelentős visszaesés (29.9 milliárd forint), a felhasználás szinte alig volt a 2019-es érték alatt, annak körülbelül 97 százalékát érte el. Elfogadásuk viszont csak június és október között történt. A július és az augusztus hónap kiemelkedő értéket mutat, 6.9 és 8.1 milliárd forinttal (ksh.hu, 2021). Miért?

Az elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyák összértéke 2020 végéig elérte a 179.8 milliárd forintot. Az évenkénti összegeket az alábbi 19. számú ábra tartalmazza.

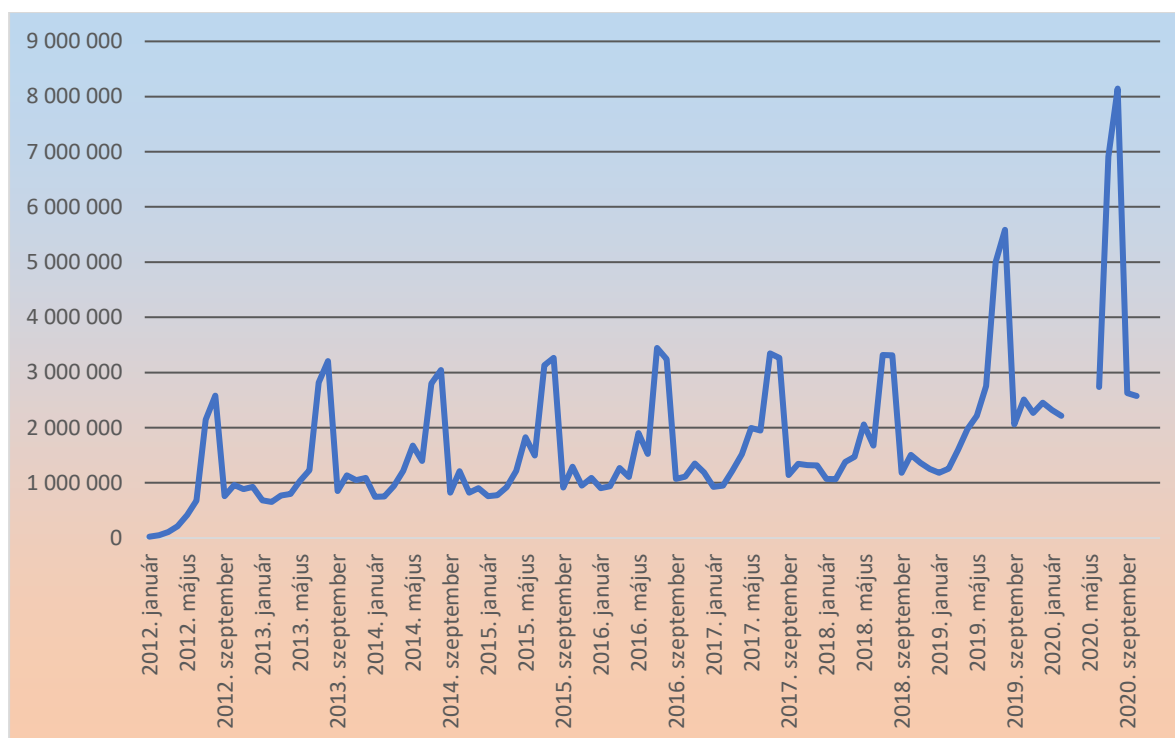
19. számú ábra: Elfogadott Széchenyi Pihenő Kártya felhasznált összege (1000 Ft)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

A 15. számú ábrán havi felbontásban látható, hogy az elfogadóhelyek számának ingadozásával egyenes arányosság figyelhető meg az elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyák értékének ingadozásában is. A nyári hónapokban nem ritka az akár ötször magasabb összeg is a téli hónapokhoz képest. Legnagyobb különbség a 2020-as évben történt, amikor a tavaszi és az őszi hónapokban a koronavírus járvány miatt szünetelt a Széchenyi Pihenő Kártyák elfogadása. A havi megoszlást ezer forintban a 20. számú ábra szemlélteti:

20. számú ábra: Elfogadott Széchenyi Pihenő Kártya felhasznált összege (1000 Ft) havi

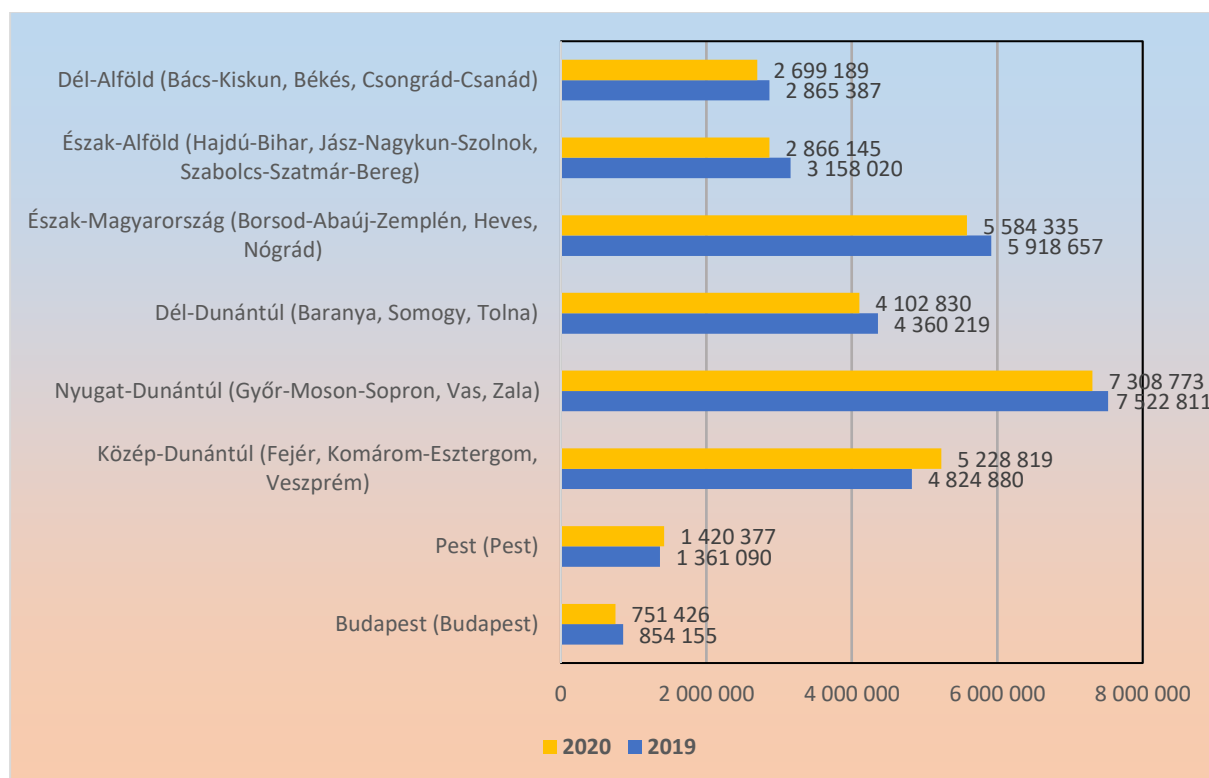
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Ahogy korábban említettem, 2019-ről 2020-ra enyhe mértékű csökkenés volt megfigyelhető az elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyákról felhasznált összegek értékében. Ez a tendencia figyelhető meg az összes régióban, kivéve Pest megyét és a Közép-Dunántúlt. Előbbiben alacsony mértékű, utóbbiban viszont több, mint 8 százalékos emelkedés figyelhető meg. Ezen belül Veszprém megyében emelkedett a legnagyobb mértékben. A Közép-Dunántúlon a 2019-es 4,8 milliárd forintról 2020-ra 5,2 milliárd forintra nőtt. Ebben a régióban Veszprém megye a legjelentősebb turisztikai célpont, mely majdnem több, mint négyszeresét birtokolja az elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyák értékéből Komárom-Esztergom és Fejér megye összegének. Veszprém megyében 3,5 milliárd forintról 2020-ra 4,0 milliárd forintra emelkedett, mely majdnem 13 százalékos emelkedést jelent. Veszprém megyén belül pedig a Balatonfüredi járás a legjelentősebb, mely majdnem a felét birtokolja az elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyák értékének. Szintén kiemelkedő eredményeket mutat a Tapolcai és a Sümegi járás is (ksh.hu, 2021). Neves idegenforgalmi célpontok vannak ezekben!

Az alábbi ábra a Széchenyi Pihenő Kártyákról felhasznált összeg értékének változását mutatja 2019-ben és 2020-ban az egyes régiókban. A költségek mértéke ebben a két évben volt a legmagasabb idáig. A 2020-ban történt visszaesés oka egyértelműen a koronavírus járvány,

illetve az idegenforgalomban, utazásokban bekövetkezett hanyatlás okozta. Kiemelendő, hogy ennek ellenére a 2018-as értéket felülmúlta a 2020-as is.

21. számú ábra: Elfogadott Széchenyi Pihenő Kártya értéke (1000 Ft) 2019-ben és 2020-ban

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Az elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyák értéke a belföldi turistáktól származik, ezért a belföldi turisták által népszerű célpontokkal érintett régiókban a legmagasabb. Ebben a leginkább érintett régiók a Nyugat-Dunántúl, a Közép-Dunántúl és Észak-Magyarország. Továbbá a Dél-Dunántúlon is jelentős a felhasználás, amiben elsősorban a Somogy megye balatoni települései játszanak főszerepet. A Nyugat-Dunántúl 2012-től 2020-ig minden évben kiemelkedő értékeket mutatott, de ezt a szintet Észak-Magyarország is megközelíti. 2019-ben előbbiben 7,5 milliárd forint, utóbbiban pedig 5,9 milliárd forint volt a költségek mértéke. (ksh.hu, 2021).

7. Gyógyturizmus helyzete Magyarországon

Magyarországon kiemelkedő jelentőséggel bír a gyógyturizmus is. Ennek geológiai alapja, hogy Magyarország egyedülállóan gazdag termálvizekben, illetve gyógyhatású vizekben.

Adatait 2013-tól számítja a Központi Statisztikai Hivatala külön, ezért az elemzéseim is a 2013-as esztendőről indulnak, éves bontásban.

„A gyógyturizmus az állandó lakhelyén kívül, gyógyüdülőhelyen vagy gyógyászati létesítményben való ideiglenes tartózkodás, amelynek célja orvosi gyógymódok alkalmazásával valamilyen meglévő betegség gyógyítása (Könyves et al., 2013, p. 42.)”

„Gyógyturizmus létesítményei legtöbbször valamilyen természetes gyógytényezőre - ami lehet gyógyvíz, vagy gyógyhatású klíma- alapulón épül. Leginkább a természeti gyógytényezőre épülő gyógyhelyekben gyógyászati és turisztikai szolgáltatások között a gyógyászati a hangsúlyos, de emellett kiegészítve jelen vannak az általános turisztika vonzerők is.” (Ács, 2017, p. 5.)”

„Gyógyszálloda fogalma: az a szálloda, amely megfelel a szálloda követelményeinek, és emellett a vendégei számára biztosítani tudja főként természetes gyógytényező alkalmazásával saját gyógyászati részlegén vagy más gyógyintézet bevonásával a terápiás lehetőségeket.” (Ács, 2017, p. 17.)

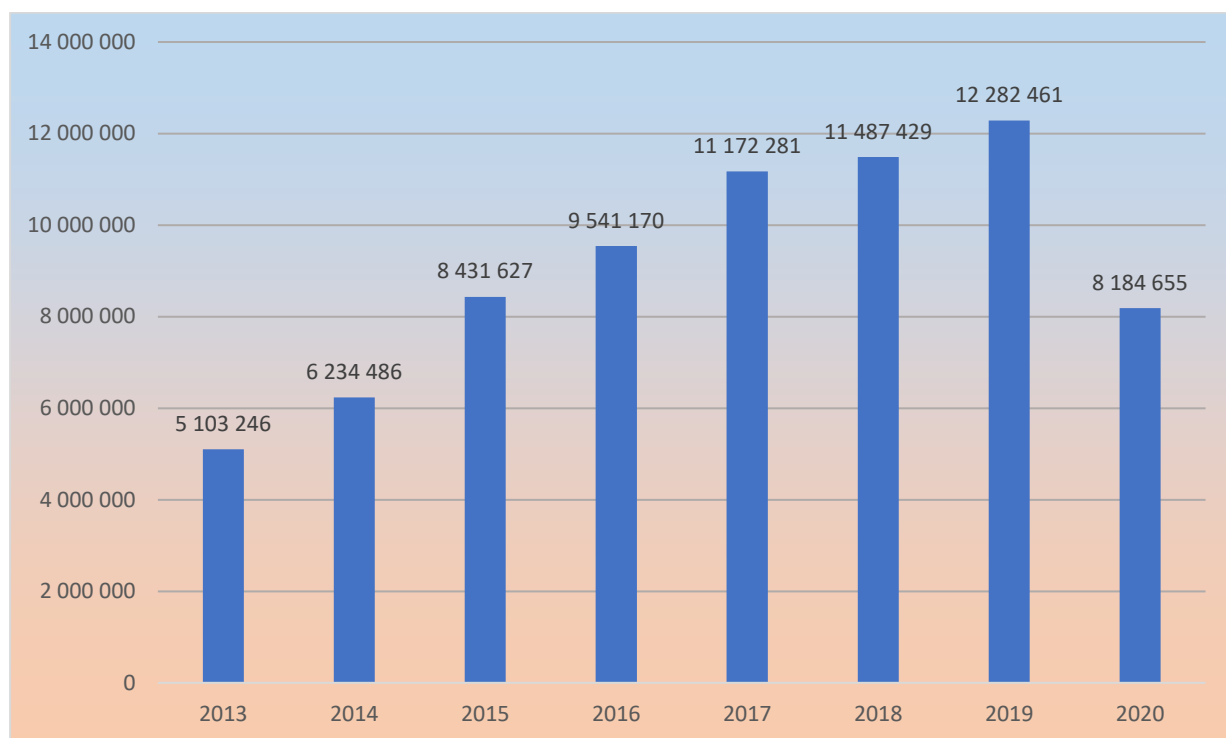
„Gyógyfürdő fogalma: természetes, gyógytényező felhasználásával folytatnak gyógyító vagy rehabilitációs tevékenységet. Gyógyfürdőnek nevezzük azt az intézményt, amely gyógyvíz, gyógyiszap vagy más természetes gyógytényezővel fürdőkezelést nyújt. Vagy minősített ásványvíz, hévíz, vagy közműhálózati víz alkalmazásával hidroterápiás kezeléseket végez, emellett más fizikai gyógymódok alkalmazásával teljes körű fizioterápiás ellátásban részesülnek a betegek (Ács, 2017, p. 16.)”

A gyógyturizmusban érintett kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíj árbevétele 2013-ról 2019-re majdnem megduplázódott (14,5-ről 27,5 milliárd forintra emelkedett). 2020-ban viszont a koronavírus járvány miatt a gyógyszállók összes szállásdíj árbevétele csak 11,9 milliárd forint volt (ksh.hu, 2021).

A belföldi bruttó szállásdíj árbevétel a 2013-as mérés indulásától 2019-ig folyamatos növekedést mutat. Ebben az időintervallumban 5,1 milliárd forintról 12,2 milliárd forintra nőtt, mely több, mint duplája a 6 évvel korábbi értéknek. A koronavírus járvány viszont erre is kihatott 2020-ban, mindössze a 2019-es belföldi bruttó szállásdíj árbevétel kétharmada

keletkezett, mely 8,1 milliárd forint volt. A belföldi bruttó szállásdíj árbevétel éves lebontásában, ezer forintban a 22. számú ábra mutatja:

22. számú ábra: Gyógyszállók belföldi bruttó szállásdíj árbevétele (1000 Ft)

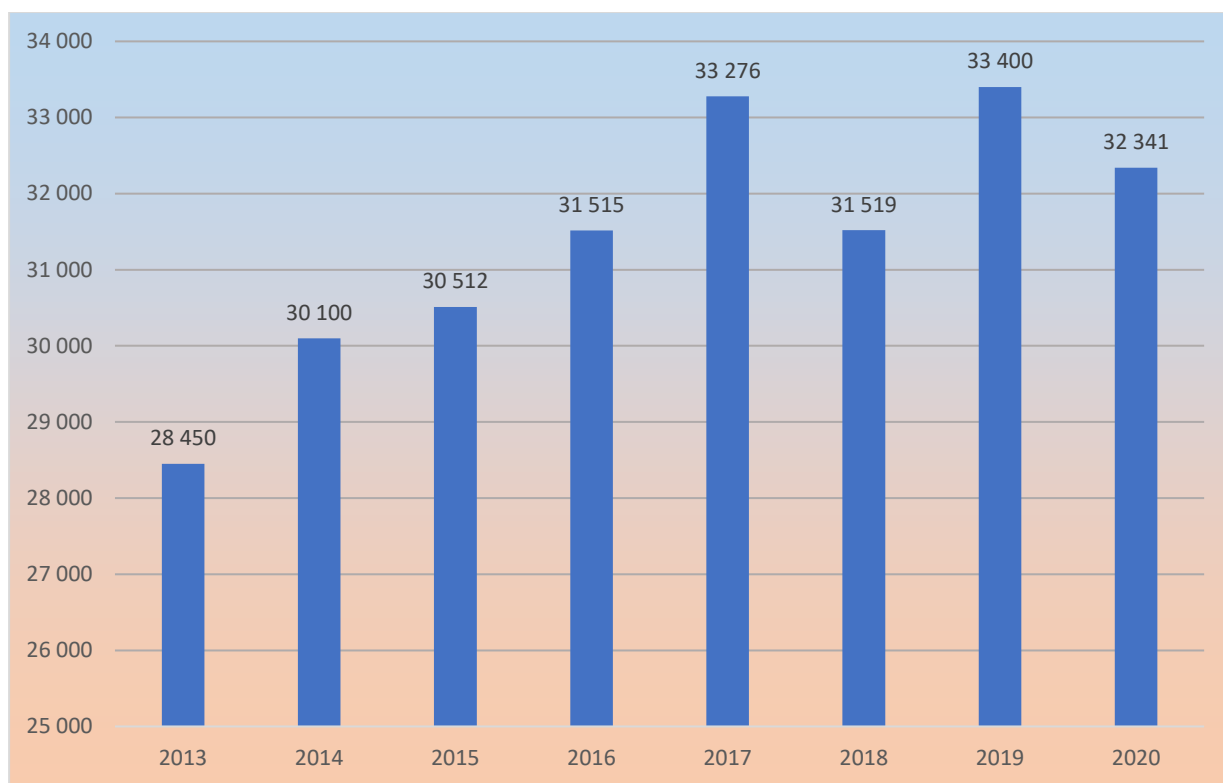

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

A kereskedelmi szálláshelyek vendéglátásból származó bruttó árbevétele (mely tartalmazza mind a belföldi, mind a külföldi vendégektől származó árbevételt) szintén növekvő tendenciát mutatott 2013-tól 2019-ig, azonban erősebb emelkedés 2018-tól figyelhető meg, amikor a 2017-es 6,4 milliárd forintos érték majdnem a duplájára, 11,9 milliárd forintra emelkedett. Ezt újabb jelentősebb emelkedés kísérte 2019-re, amikor 15,1 milliárd forint vendéglátásból származó árbevétel keletkezett. A tendenciát viszont erősen megtörte a koronavírus járvány 2020-ra, emiatt ebben az évben mindössze 6,2 milliárd forint volt, mely kevesebb a 2017-es értéknél is (ksh.hu, 2021).

Gyógyszállók esetében az egy vendégre jutó bruttó szállásdíj ingadozása az egyes években nem mutatnak jelentős eltérést, még 2020-ban sem. A vizsgált időintervallumban 28 450 és 33400 forint között ingadozott. Az egy vendégre jutó bruttó szállásdíjat forintban a 23. számú ábra tartalmazza:

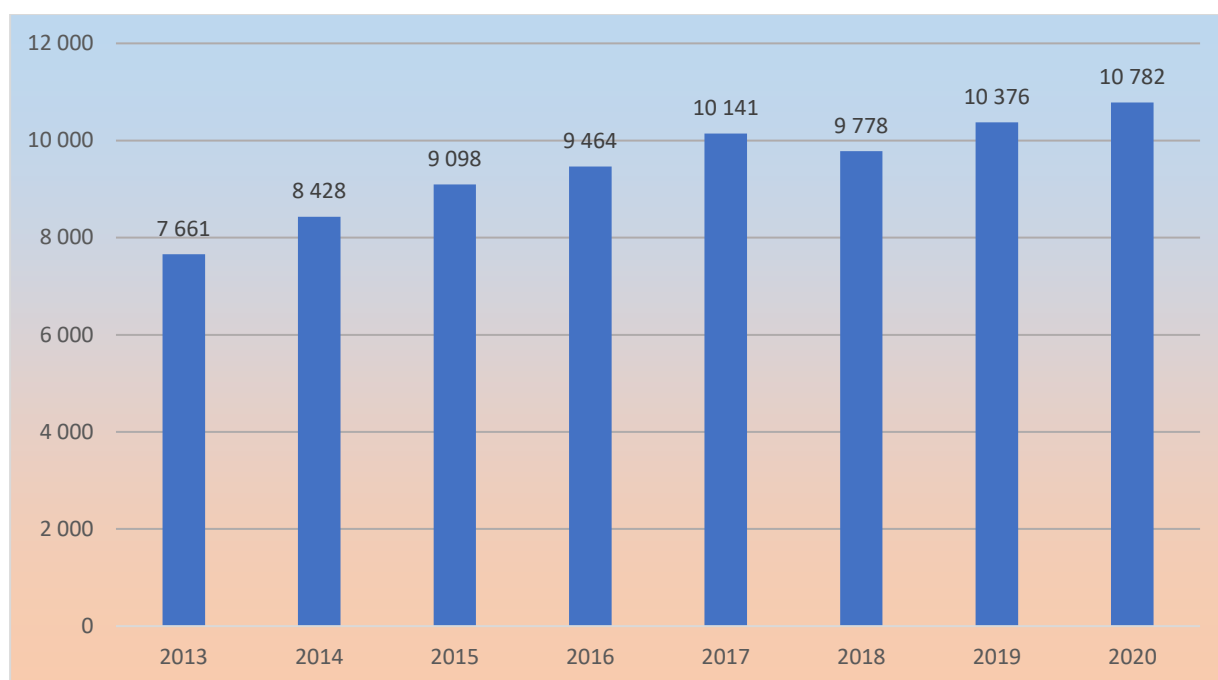
23. számú ábra: Egy vendégre jutó bruttó szállásdíj (Ft)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

Ehhez hasonlóan az egy vendégéjszakára jutó bruttó szállásdíjban sem találunk jelentős eltérést, még a 2020-as évben sem. A vizsgált időintervallumban 7661 és 10782 Forint között ingadozott. A szobák átlagárában viszont folyamatos növekedést tapasztalhatunk, melyet a 24. számú ábra is szemléltet:

24. számú ábra: Egy vendégéjszakára jutó bruttó szállásdíj (Ft)

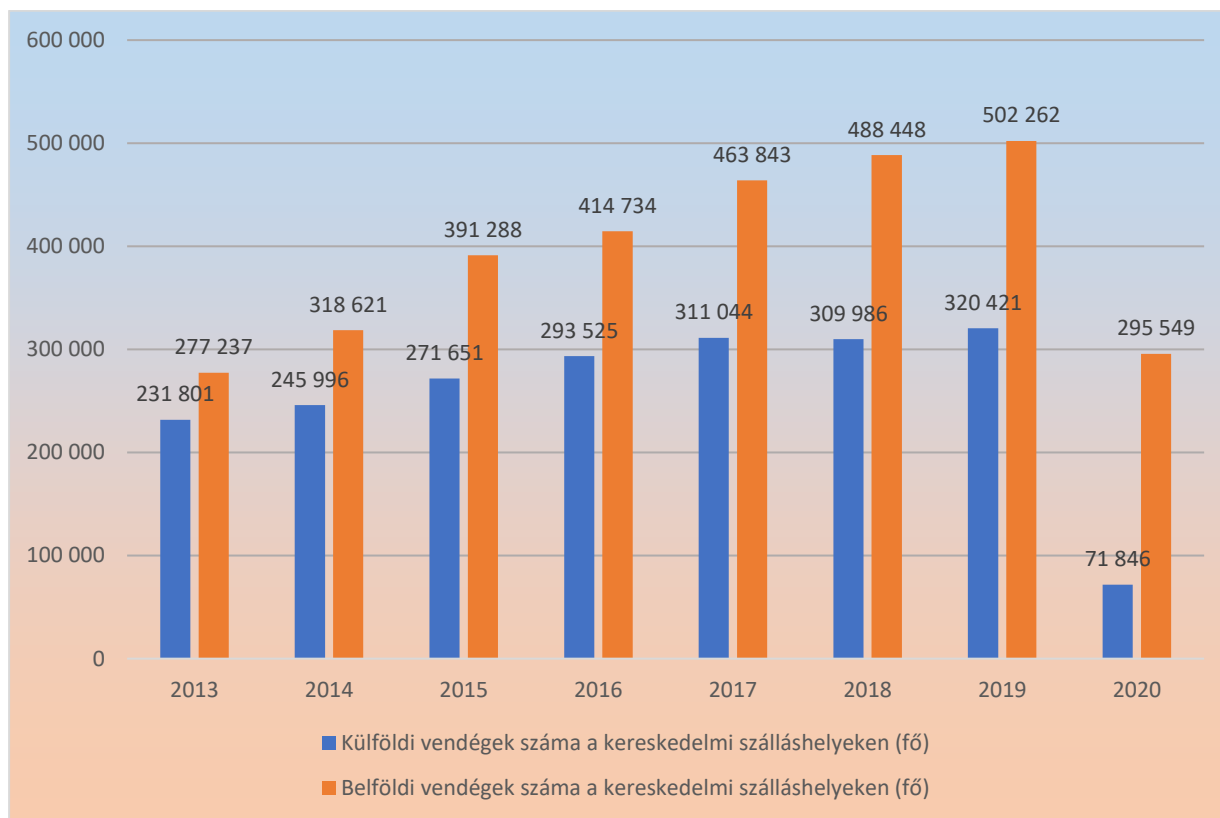
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

A 2013-as 13707 érték 2020-ra már 21334 forintra emelkedett, mely 64%-os emelkedést jelent (ksh.hu, 2021).

A gyógyszállók szobáinak kapacitása átlagosan nagyobb mértékben volt kihasználva az összes kereskedelmi szálláshelyhez képest. 61,2% és 68,8% között növekvő tendenciában változott 2019-ig, szemben az összes kereskedelmi szálláshely 37,6% és 51,4% közötti szobakapacitáskihasználtságával. majd 2020-ban 42%-ra csökkent, mely sokkal magasabb az összes kereskedelmi szálláshely szobáinak kihasználtságánál (29,2%). A férőhelykapacitáskihasználtság is gyógyszállók esetében jóval magasabb, mint az összes kereskedelmi szálláshely tekintetében. 2010-től 2019-ig 48,8% és 55,8% között változott egyenletes emelkedést mutatva, mely 2020-ban csak 35,7%-ra csökkent, míg az összes kereskedelmi szálláshely férőhelykapacitáskihasználtsága viszont 19,5%-ra (ksh.hu, 2021).

Vendégek számában minden évben a belföldi vendégek voltak többen, ezt mutatja a 25. számú ábra is:

25. számú ábra: Külföldi és belföldi vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken (fő)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2021 alapján saját szerkesztés.

A vendégéjszakák számában 2019-ig a belföldiek számának az emelkedése erősebb, 2020-ban is itt figyelhető meg kevesebb csökkenés, viszont a 807 698 vendégéjszaka még a 2010-es 809 492-nél is kevesebb. Külföldi vendégéjszakákban a 2019-es 1,3 milliőról kevesebb, mint 300 ezerre csökkent (ksh.hu, 2021).

Magyarországon jelenleg a legtöbb gyógyszálló a Nyugat-Dunántúlon található, ahol 14 darab van. Ezen belül Hévízen található 8 darab, mellyel a települések közül az első helyet foglalja el. A régió belül Zalakaroson és Bükön is 2 gyógyszálló található, mely településenként kiemelkedőnek számít. Budapesten található 3 gyógyszálló, mely települési viszonylatban a harmadik helyet foglalja el. Pest megyében pedig csak egy található Cegléden. Az Észak-Alföldön is jelentős kiemelkedő számban találhatunk: 11 darab áll a vendégek rendelkezésére. Ebből 6 darab Hajdúszoboszlón található, mellyel a települések közül a második helyet foglalja el Hévíz után. Észak-Magyarországon 5 darab, a Dél-Alföldön 4 darab, illetve a Dél-Dunántúlon 2 darab található (termalonline.hu, 2020).

Tehát a Közép-Dunántúlon nem található egy gyógyszálló sem. Továbbá szintén nem található Győr-Moson-Sopron, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Nógrád megyében sem. Magyarországon található több, mint 1000 szálloda, több, mint 1200 panzió és kempingből is több, mint 200. Ezekhez képest a 40 darab gyógyszálló kevésnek számít, melyben van hova fejlődni jelenleg. Az előbb felsorolt megyéken és a Közép-Dunántúlon, ahol jelenleg nem üzemel, érdemes lehet gyógyszállók is létesíteni az üzemelő szállodák kiegészítése céljából. Budapesten szintén érdemes lehet több gyógyszállót üzemeltetni, mert mindössze három működik jelenleg. Ezzel szemben a fővárosban több gyógyfürdő üzemel, mely vonzani tudja a gyógyszállók számára a vendégeket, tehát a legnagyobb fejlődési potenciál itt található, azonban számos régióban szintén jelentős, például a Dél-Dunántúl és a Közép-Dunántúl kedvelt turisztikai célpontjai, a Balatonnal határos településeken sem üzemel egy darab sem. A Balatonhoz legközelebb Hévízen található.

Összefoglalás

A dolgozatom célja az volt, hogy feltárjam milyen különbségek vannak a turizmus területén hazánkban a tervezési-statisztikai régiókat (NUTS-2) tekintve. Milyen folyamatok játszódtak le az elmúlt években az idegenforgalom területén a vizsgált régiókban? Célom, a megvizsgált eltérések elemzése, meghatározása, okainak feltárása, valamint következményeinek vizsgálata a turisztika területén. Továbbá a fejlesztések és lehetőségek felkutatása, feltárása volt. Ehhez használtam fel elsősorban a kereskedelmi szálláshelyek árbevételét, a kereskedelmi szálláshelyek kapacitását és kapacitás-kihasználtságát, a Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek számát, illetve az elfogadott Széchenyi Pihenő Kártyákról felhasznált összegeket, továbbá a gyógyszállók mutatóit.

Összefoglalva tehát kutatásom eredményei a következők lettek: A kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíj árbevételében Budapest szerepe kiemelkedő volt minden évben, még 2020-ban is, amikor a koronavírus járvány miatt hatalmas csökkenés történt. A visszaesés Magyarországon belül a fővárosban jelentkezett a legerősebben, mert a legtöbb külföldi turista ide érkezik hagyományosan, azonban a járványhelyzet miatt a látogatásiak száma nagyon erősen csökkent.

Gyógyfürdői és földrajzi elhelyezkedése miatt szerencsés helyzetben van Nyugat-Magyarország is, és jelentős a külföldi turisták száma itt is. A régióban szintén minden évben kiemelkedő a bruttó szállásdíj árbevétel. A vizsgált időintervallumban a külföldi turistáktól több árbevétel származott a gyógyszállókat illetően, országos szinten jellemzően másfélszerese a belföldinek. 2020-ban viszont alig több, mint a belföldi árbevétel felét adták a külföldi turisták országszinten. A kereskedelmi szálláshelyeken folyamatos emelkedés figyelhető meg a kiadható szobák és a kiadható férőhelyek számában is országszinten. Budapesten a legmagasabb kihasználtság normál körülmények között, kivéve a koronavírus járvány által érintett időszakot. Továbbá jelentős kihasználtsággal bír a Nyugat-Dunántúl, Pest megye és az Észak-Alföld is, mind a szobakapacitás-kihasználtság, mind a férőhelykapacitás-kihasználtság tekintetében. Úgy gondolom az adatok alapján, hogy Budapesten van a legnagyobb potenciál további szálláshelyek megnyitásához.

A belföldi turizmusban jelentős szerepet tölt be a 2012-től indult cafetéria rendszer, a Széchenyi Pihenő Kártya. Kedvező adózása miatt egyre szélesebb körben elterjedt, mind a kibocsátók, mind az elfogadóhelyek tekintetében. Ezt a lehetőséget tehát csak a belföldi turisták tudják kihasználni, ezért az ő kedvelt célpontjainkon történt a legnagyobb értékben felhasználásuk. Ezen a téren a Közép-Dunántúl, a Nyugat-Dunántúl és Észak-Magyarország vezeti a sort. Budapesten az elfogadó egységek száma a lehetőségekhez képest nagyon kevés, viszont a belföldi vendégeknek erős vonzereje lehet úticéljuk kiválasztásánál a Széchenyi Pihenő Kártya elfogadásának lehetősége. Vidéki vállalkozások esetében viszont látszik, hogy a belföldi vendégekhez igazodva több lehetőség áll rendelkezésre a cafetéria lehetőségét kihasználni.

Végül a gyógyszállók esetében pedig láthatjuk, hogy Magyarországon található több, mint 1000 szálloda, több, mint 1200 panzió és kempingből is több, mint 200. Ezekhez képest mindössze 40 darab gyógyszálló üzemel jelenleg. Ebből is 14 darab két településen (Hévízen 8 és Hajdúszoboszlón 6). Ezek gyógyvizekkel rendelkező strandfürdők mellett üzemelnek. Budapesten a gyógyvizes strandfürdők számának tekintetében jelentős kereslet mutatkozna a gyógyszállók igénybevételére, különösen a külföldi vendégek körében, ezzel szemben mindössze három üzemel. Érdemes lehet tehát több egységet üzemeltetni. Magas fejlődési lehetőség rejlik a vidéki gyógyvizes strandfürdőket üzemeltető településeken is. A Közép-Dunántúlon például nem található egy gyógyszálló sem.

A kutatásaim célja az volt, hogy megválaszoljam a dolgozatom elején megfogalmazott hipotéziseket.

Az első hipotézis (H1) mely szerint „A magyar turizmus fejlődése a statisztikai mutatókat tekintve az elmúlt 10 évben töretlen volt.” a 2010 és 2019 közötti időszakra vonatkozóan teljesen helytállónak találom. Ezt alátámasztják azok az adatsorok, melyeket a dolgozatomban vizsgáltam és bemutatam. Ugyanakkor a 2020-as évben a pandémia váratlan törést és visszaesést hoztak az idegenforgalmi ágazat számára. Ennek háttere tehát nem gazdaság természetű volt, hanem egyértelműen a váratlanul érkező járvány.

A második hipotézisem (H2), mely szerint „Minden egyes régióban jelentős turisztikai fejlődés ment végbe az elmúlt tíz évben.” nem bizonyult teljesen igaznak, hiszen a Dél-Alföldön, az Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon sem történt jelentős fejlődés a vizsgált adatok alapján. Kisebb mértékben azonban itt is növekedést tapasztalhatunk. A legkiemelkedőbb változást pedig Budapesten és a Nyugat-Dunántúlon tapasztalhatjuk.

A harmadik hipotézisem (H3), mely szerint „Budapest és Pest megye az, amely hazánkban a legjelentősebb idegenforgalmi súllyal bír” félig beigazolódott, hiszen a vizsgált adatok Budapest esetében ezt valóban megerősítik, viszont Pest megyében erősen cáfolják. Pest megye helyett a Nyugat-Dunántúl igazolta volna a harmadik hipotézisemet.

A negyedik hipotézisem (H4), mely szerint „Az egyes régiók idegenforgalmát döntően meghatározza az idegenforgalmi infrastruktúra” részben igazolódott. Jelentősen hozzá járul Budapest és a Nyugat-Dunántúl népszerűségéhez. Ezzel szemben Pest megye infrastruktúrája is fejlettnak bizonyult a vizsgált adatok alapján, viszont itt nincs kiemelkedően népszerű turisztikai célpont. Tehát a turisztikai célpontok nagyobb jelentőséggel számítanak a vendégek úticéljának kiválasztása szempontjából, mint az infrastruktúra.

Az ötödik hipotézisem (H5), mely szerint „Az egyes régiók turisztika szempontjából fontos infrastruktúrája jelentősen eltérő fejlettségi szinten van” beigazolódott az előző hipotézisemben említett módon, illetve jól látszódik a különbség szinte az összes vizsgált mutatóban. Ezen belül legjobban a kereskedelmi szálláshelyek kapacitása és a Széchenyi Pihenő Kártya elfogadó egységek száma jelöli a legnagyobb különbséget.

Irodalomjegyzék:

mtu.gov.hu, 2019. A turizmus eredményei Magyarországon. [online] Elérhető:

<https://mtu.gov.hu/cikkek/a-turizmus-eredmenyei-magyarorszagon>

mtu.gov.hu, 2020. Kormányrendeletben nevesített turisztikai térségek. Elérhető:

<https://mtu.gov.hu/documents/prod/TERKEP-ARANY-JO-1008.pdf>

statinfo.ksh.hu, 2021. Tájékoztatási adatbázis. [online] Elérhető:

<https://statinfo.ksh.hu/Stainfo/index.jsp>

kormany.hu, 2011. Jön a Széchenyi Pihenő Kártya. [online] Elérhető:

<https://web.archive.org/web/20120510203119/http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/hirek/jon-a-szechenyi-piheno-kartya>

cafeteriatrend.hu, 2011. Így változik a béren kívüli juttatások szabályozása jövőre [online] Elérhető:

http://www.cafeteriatrend.hu/archive/cafeteria_20121/

ado.hu, 2019. Cafeteria 2019 lehetőségek és buktatók. [online] Elérhető:

<https://ado.hu/ado/cafeteria-2019-lehetosegek-es-buktatok/>

nav.gov.hu, 2021. SZÉP-kártya 2021. évi juttatása. [online] Elérhető:

https://www.nav.gov.hu/nav/ado/szja/SZEP_kartya_2021_evi20210107.html

turizmus.com, 2020. Kijárási korlátozás: alapos indok nélkül a belföldi foglalás is vis maior kategória. [online] Elérhető:

<https://turizmus.com/szallashely-vendeglatas/kijarasi-korlatozas-a-belfoldi-vendegek-erkezese-is-vis-maior-kategoria-1169418>

szepkartya.hu, 2012. Hogyan válhat SZÉP Kártya elfogadóhellyé egy szolgáltató? [online] Elérhető:

<https://szepkartya.hu/szep-info/hogyan-valhat-szep-kartya-elfogadohelye-egy-szolgaltato>

adozona.hu, 2019. SZÉP-kártyák közterhei 2019-ben. [online] Elérhető:

https://adozona.hu/2019_es_valtozasok/SZEPkartyak_kozterhei_2019ben_WSWFNJ

Könyves E. & Müller A. & Ködmön J., 2013 Az egészségturizmus fókuszai. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó

Ács R., 2017. A medical wellness jelentősége az egészségturizmusban [szakdolgozat] Alapképzés. Miskolc: Miskolci Egyetem, Egészségügyi Kar. Elérhető: <http://midra.uni-miskolc.hu/document/25950/21266.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2021.11.07.]

termalonline.hu, 2021. Magyarország gyógy szállói térképen. [online] Elérhető: <https://termalonline.hu/wellness-hirek/magyarorszag-gyogyszalloi-terkepen>

ksh.hu, 2019. Magyarország régiói, 2019. január 1. Elérhető: https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_regiok,